

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 450 del 21/3 al 3/4 de 2018 2€

València, al punt de mira

Els fons d'inversió i el turisme creixent
expulsen el veïnat més precari de la ciutat
pàg. 4-11

periodisme cooperatiu per la transformació social

EDITA

La Directa SCCL

C. Riego, 37, baixos esquerra

08014 Barcelona

Tel: 935 270 982

Mòbil: 661 493 117

directa@directa.cat

www.directa.cat

DIPOÏT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no sexista i no androcèntric.

La Directa no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

QUI SOM?

A fons

Grup d'investigació

Miralls

Gemma Garcia

Cruïlla

Vicent Almela i Guille Larios

Impressions

Laia Alsina i Àlex Romaguera

Roda el món

Oriol Andrés, Roger Suso i Joan Mas

Expressions

Misael Alerm i Àlex Romaguera

La indirecta

Àlex Romaguera i Mariana Cantero

Coordinació web

Eloi Latorre, David Bou, Gemma Garcia i Maties Lorente

Audiovisuals

Sònia Calvó i Estel·la Marcos

Fotografia

Víctor Serri

Il·lustració

Ricardo Hermida i Lluís Ràfols

Correcció

Èlia Oliván

Edició

Jesús Rodríguez

Projecte gràfic

Lola Fernández, Gerard Casadevall, Diego Muñoz i Pau Fabregat

Disseny gràfic i compaginació

Pau Fabregat

Administració i subscripcions

Ester Mora

Difusió

Estel·la Marcos

Publicitat i distribució

Paula Rodríguez

Gestió web

Nodo50

NUCLIS TERRITORIALS I MITJANS COL-LABORADORS:

Gironès, la Selva, Pla de l'Estany i Baix Empordà ('L'Ariet'); Alt Empordà ('La Fissura'); Osona ('El Setembre'); Maresme; Baix Llobregat ('La Riuada' i 'Infobaix'); Alt Penedès, Baix Penedès, Anoia i Garraf ('Xarxa Penedès'); Vallès Oriental; Vallès Occidental; Barcelonès ('La Intervia'); El Camp; Terres de Ponent; Castelló; València; Mallorca ('Aguait'); Eivissa; Menorca; Perpinyà i Terres de l'Ebre, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahòtsa, Soberania Alimentària

CONTACTES:

General directa@directa.cat

Redacció redaccio@directa.cat

Subscripcions subscripcions@directa.cat

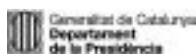
Publicitat publicitat@directa.cat

Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: Clara-Iris Ramos

FE D'ERRADES: Al reportatge 'A Fons 449' afirmàvem erròniament que el col·lectiu Maloka treballa amb víctimes de la guerrilla a Colòmbia, es tracta de víctimes de la violència estatal i paramilitar.

La Directa rep una subvenció estructural de la Generalitat de Catalunya pel fet de ser un mitjà en llengua catalana, que suposa menys d'un 2% del pressupost. Per això hem de posar el seu logotip.

SUMARI

A FONS

4-11

Crisi de l'habitatge a València

Paula Duran, Laia Mas i Giuseppe Savino se submergeixen en la problemàtica de l'habitatge. L'arribada de fons d'inversió i el creixement del turisme expulsen el veïnat. Fotografies de Lluís Llorens, Lucas Guerra, Irene Esteban, Christian Villalba, Javier Cid i Ximo Colomina. Infografies de Pau Fabregat i Andreu Blanch.

MIRALLS

12-15

Entrevista a Amanda Hawes

Advocada especialitzada en la defensa dels drets laborals a les grans empreses de tecnologia. Fa 40 anys va guanyar el pols a poderoses empreses de Silicon Valley i ara batalla contra Samsung al sud-est asiàtic. Hi parla Bart Grugeon. Fotos de Montse Giralt.

IMPRESSIONS

16-18

Sortir de l'euro?

Elena Idoate i Gabriel Colomines, economistes, responen a aquesta qüestió. Il·lustració de Pol Guillen.

El mur de l'AVE a Múrcia

Joaquín Contreras relata la lluita veïnal a la ciutat. Il·lustració de Gerard Pla.

CRUÏLLA

19-21

Manresa des de baix

Consoliden una xarxa de projectes d'habitatge, pedagogia i cultura per donar resposta a les necessitats de veïnes i famílies afectades per l'exclusió i els desnonaments. Un reportatge de Guille Larios i Vicent Almela. Fotos de Sergi Rugrand.

RODA EL MÓN

22-26

La lluita per la memòria a Egipte

Marc Español parla amb activistes en defensa dels drets civils en un país on va ser esclafada la revolució.

Batalla per la terra a la Patagònia

Cecilia Valdez reporta la repressió contra pobles indígenes a l'Argentina.

Itàlia, el feixisme i el gir a la dreta

L'anàlisi d'Alba Sidera Gallart.

EXPRESSIONS

27-31

Guerras culturals

Manel Riu i Ares Biescas analitzen la resposta dels moviments transformadors enfront dels atacs mediàtics.

El franquista

El relat de Santiago Alba Rico.

'Nues'

Un documental de Susanna Barranco sobre les treballadores sexuals.

INDIRECTA

32

Entrevista a Margarita Aquino i Gloria Chicaiza

Mariana Cantero conversa amb dues membres de la Xarxa Llatinoamericana de Dones Defensores de Drets Socials i Ambientals sobre el paper de la dona en la lluita contra les empreses extractivistes. Foto de Sergi Rugrand.

Més que mil paraules

VICTOR SERRI | Manifestació per la defensa del model d'escola pública a Catalunya. Milers de persones van recórrer els carrers de Barcelona dissabte passat, 17 de març. La pancarta de capçalera estava formada per mestres i representants de tota la comunitat educativa. Van denunciar l'atac "polític i repressiu" per part de l'Estat espanyol, i van refermar la idea que el sistema d'immersió lingüística "no es toca".

Comunitat Directacoop

Reconeixements amb nom de dona

Redacció Directa | @La_Directa

El major reconeixement a la tasca periodística de tota la xarxa de col·laboradores de la DIRECTA és el vostre suport, com a subscriptores i sòcies de la cooperativa. És que ens llegiu i aconseguim generar reflexió, emoció, indignació i, sobretot, ganes de transformar. Un mitjà que no invita a l'acció no serveix de res -com diu la nostra particular Agenda 21 sobre la premsa alternativa, la comunicació comunitària i el dret social a la informació que vam escriure fa anys.

Però aquest 2018 també hem rebut un parell de guardons que ens fan il·lusió, perquè posen l'accent en la nostra aposta per incloure de forma transversal la perspectiva de gènere en el periodisme que fem cada dia.

El passat 8 de març -com l'entitat Mujeres Rumbo a Gaza- hauríem d'haver recollit la distinció del Premi Dona de Sant Quirze del Vallès per exercir un periodisme cooperativista, independent i compromès amb l'equitat de gènere

i la transformació. Agraïdes, però, no hi vam poder assistir, perquè les dones de la DIRECTA estàvem en vaga i vam considerar que la millor manera de mantenir-nos fidels a tal distinció era no deixar de participar en les mobilitzacions de la jornada. Aterrant en allò més concret, el reportatge "Dones gitanes amb veu i en acció", de Meritxell Rigol, publicat a la DIRECTA 433, ha rebut l'XI Premi Mila de Periodisme per a la Igualtat de Gènere, convocat per l'Ajuntament de Lleida i el Col·legi de Periodistes de Catalunya, i dotat amb 1.500 euros. Juntament amb María García pel reportatge "No son sexis, son niñas", publicat a *El Periódico*, i Tiziana Trotta, pel treball fotogràfic "Las chicas que espantan a patadas las pesadillas de Boko Haram", d'*El País Planeta Futuro*.

Tanmateix, esperem continuar gaudint del vostre reconeixement quotidià per continuar contribuint a fer aquest sistema més just i menys desigual.

Les píncoles | De l'especulació a València

82.000 **14,5%**

unitats familiars es troben en situació de risc habitacional a la ciutat de València

del parc d'habitatge és en règim de lloguer, i atrau fons d'inversió i turisme d'alt poder adquisitiu

FONT: Ajuntament de València

L'espina

/ MARC VERS

LA CRISI DE L'HABITATGE A TERRA A VALÈNCIA

Fons d'inversió i grans tenidors acaparen cada cop més immobles i busquen arrendatàries amb alt poder adquisitiu, fet que provoca una pujada del preu dels lloguers

Laia Mas | @laiamas
Giuseppe Savino | @peppesavino78

En novembre de 2017 el Col·legi d'Agents de la Propietat Immobiliària (API) de València va alertar que la situació dels lloguers en el cap i casal era "especialment preocupant" perquè, segons apuntaven, amb prou feines hi havia pisos disponibles per a llogar i els que eixien al mercat ho feien a preus molt elevats. Així mateix, les immobiliàries van advertir que el mercat estava descompensat per la demanda de persones que no podien accedir a la compra per motius econòmics. Tanmateix, mig any abans, l'Ajuntament de València presentava el Pla estratègic d'habitatge, les dades del qual feien palés que un total de 64.740 habitatges estaven buits a la ciutat, xifra que representa el 13,6% del total del parc, i que el 25,9% de la població es trobava en risc d'exclusió residencial. Què està passant a València amb la qüestió de l'habitatge?

"La problemàtica és molt greu, i existeix des de fa com a mínim vint anys", expliquen els membres d'El Rogle Mediació i Advocacia, una cooperativa que treballa en la defensa del dret a l'habitatge al País Valencià, tant en l'àmbit privat com en el de les administracions públiques. La qüestió de l'habitatge com a problema s'ha posat a l'agenda pública valenciana amb especial èmfasi des de fa un any.

Fa dos anys, El Rogle va rebre l'encàrrec de l'Ajuntament de València per oferir, entre d'altres, serveis jurídics generalistes i aplicar la mediació i el diàleg a les persones que no poden pagar el lloguer a grans tenidors -que ostenten la titularitat de més de 1.250 m² d'habitatge. Fins ara han atès més de 300 persones amb problemes relacionats amb l'habitatge. "Quan vam començar el projecte no hi havia coordinació entre la Regidoria de Gestió del Patrimoni Municipal, la Regidoria d'Habitatge, la Regidoria de Servei Socials i AUMSA, la societat que s'ocupa de gestionar la realització d'obres i estudis per encàrrec de l'Ajuntament de València i de la gestió de

sòl i immobles destinats a venda o arrendament", expliquen les cooperativistes. Però, ara mateix, la situació és diferent: els esdeveniments han obligat les diferents regidories a treballar plegades per buscar solucions a un problema que gira entorn de tres conceptes: especulació immobiliària, lliure mercat i turisticació.

Cap a la pèrdua de drets

En els últims tres anys s'ha reduït l'oferta de pisos de lloguer disponible a menys de la meitat i pràcticament ha desaparegut l'oferta d'habitatge assequible: segons l'informe realitzat per al Pla estratègic d'habitatge, al portal immobiliari Idealista els pisos situats en el tram de menys de 450 euros es van reduir de 2.093 l'any 2014 a 233 en gener de 2017. Això, sumat a la precarietat generalitzada de la societat, ha limitat, d'una banda, l'accés de les persones a l'habitatge i, d'una altra, ha expulsat famílies de les seues cases, bé per no poder assumir el nou preu del lloguer o bé perquè les propietàries els han fet fora per a fer reformes o pisos turístics.

D'aquesta manera, un dret bàsic com és l'accés a l'habitatge digne ha passat a convertir-se en un luxe. "Si no tens diners, no hi tens accés", apunten des d'El Rogle. I afegixen: "Aquesta crisi afecta a totes, la gent que no pot i que no podrà pagar un lloguer són tant els que viuen en la pobresa absoluta com els que formaven part de l'antiga classe mitjana". I és que no només han augmentat els preus del lloguer, sinó que a més s'han multiplicat les garanties per poder llogar: el pagament de tres mesos per avançat, la fiança i un sou estable, a més dels avals corresponents, són les condicions necessàries per a entrar a pisos, el lloguer dels quals arriba fins als 800 euros.

Si fa un temps les propietats dels pisos les tenien els bancs, ara mateix les posseeixen els fons d'inversió, fet que asseguren que dificulta la seua acció: "Aquests fons

Manifestació el 27 de gener als carrers de València / LLUÍS LLORENS

Els pisos de lloguer situats en el tram de menys de 450 euros es van reduir de 2.093 l'any 2014 a 233 en gener de 2017

Tres mesos per avançat, la fiança i un sou estable, a més dels avals, són condicions cada cop més exigides

tenen les seues legals a Liechtenstein, a les illes Caiman o en qualsevol lloc fora de l'Estat espanyol i és prou complicat començar una mediació en aquestes condicions", afirmen des d'El Rogle. A més, es tracta d'empreses amb menys escrúpols dels que tenien els bancs: "Amb tota la campanya de la Plataforma d'Afectades per la Hipoteca i de les indignades, els bancs van començar a tindre problemes d'imatge i es preocupaven per això. Però als fons d'inversió sembla que no els preocupa gens ni mica tindre mala fama", asseguren. I així ho confirmen les seues maneres d'actuar, que en cap cas tenen en compte les circumstàncies de les persones que habiten els pisos.

Teixits socials en perill imminent

En la mateixa línia, Hipnopèdia Urbana, una plataforma interdisciplinària constituïda amb la finalitat de vincular l'àmbit de l'arquitectura amb el de l'educació, també alarma sobre la situació actual: "València no està en un cas tan extrem com Barcelona, Lisboa o Venècia, però ja es fa necessari reflexionar sobre què pot arribar a passar si no es posa fre al procés de turistificació imminent", adverteix Carol Juan, investigadora en matèria d'habitatge de la plataforma. Segons les arquitectes, es tracta de processos que solen actuar de manera rapidíssima, i afegeixen que "a València podem acabar ben prompte amb una major segregació i expulsió dels col·lectius de rendes més baixes a la perifèria a causa de l'especulació immobiliària i de l'arribada creixent de grups de consumidors estrangers".

També defensen que el model urbanitzador i la societat estan lligats a través d'una relació causal i recíproca, és a dir, que el model urbanístic és un producte social i, a més, és un socialitzador potencial. "El cas de la ciutat de València no s'escapa d'aquesta teoria: la turistificació de certs barris, com el Carme, Russafa o pròximament

el Cabanyal, és conseqüència d'un model de ciutat que esdevé segregador per nivell de renda, per ètnia, etcètera", expliquen. A través de fortes inversions públiques i privades en aquests barris concrets, s'ha produït un increment del valor d'ús, tant residencial com turístic, del parc d'habitatges. En resum, s'ha atès al valor de canvi en detriment del valor d'ús respecte a un dret bàsic, com és l'accés a un habitatge digne.

Però l'especulació no afecta només un pla purament econòmic, també "trenca els teixits veïnals i les xarxes socials que s'havien format durant dècades i transforma la configuració del veïnat del barri generant noves disputes i aliances per l'espai urbà", com explica el doctorand Hernan Fioravanti, que estudia el procés de transformació al barri de Velluters en els últims 25 anys a la Universitat de València. Segons detalla, quan les veïnes són expulsades de les seues cases, sovint es veuen obligades a abandonar els barris on viuen, per l'augment dels preus del lloguer, i passen a ocupar barris més perifèrics, de manera que trenquen amb part de la vida que tenien i es desfà l'entramat social dels barris.

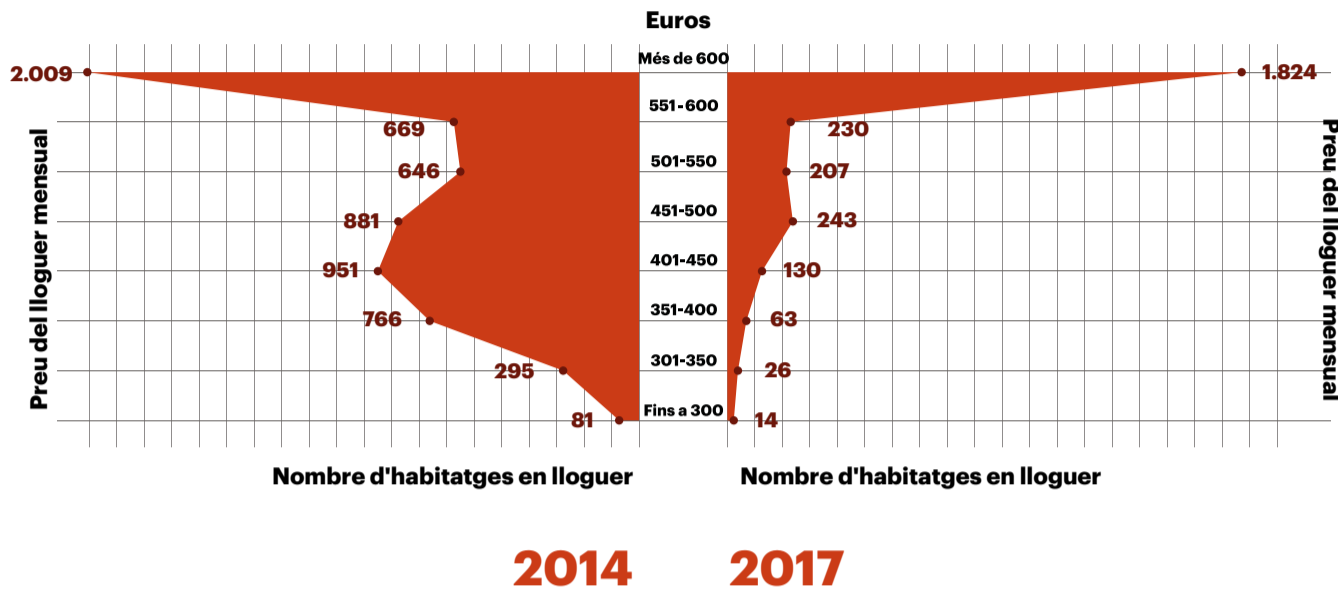
A més a més, s'està consolidant el fenomen del reagrupament familiar: molta gent es veu obligada a tornar a les llars familiars. "Poden arribar a viure fins a huit persones en un pis amb tres habitacions i un bany", expliquen les membres d'El Rogle. Però és aquesta, la de les relacions personals i socials i de les emocions, una qüestió que no entra en cap projecte de les empreses immobiliàries i els fons d'inversió.

Pegats i entrebancs institucionals

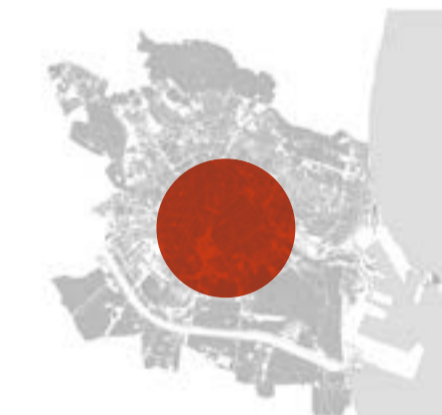
Davant aquesta situació, el govern de l'Ajuntament de València s'ha vist obligat a posar-se les piles i a pensar iniciatives que intenten regular l'habitatge i posar les persones al centre, tal com apuntaven en els seus programes electorals durant la campanya de 2015, »

LES XIFRES DE L'HABITATGE A LA CIUTAT DE VALÈNCIA

Centenars de cartells que simulen ser de particulars omplen les parets / IRENE ESTEBAN

L'OFERTA D'HABITATGES EN LLOGUER S'HA REDUÏT UN 60% EN TRES ANYS

/ PAU FABREGAT
ANDREU BLANCH

Paula Duran | @Paula_Duran

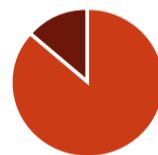
» any en què el Partit Popular va perdre el consistori després de 25 anys al poder. Ara, la competència d'habitatge recau sobre València en Comú, partit que governa en coalició amb el Partit Socialista del País Valencià i amb Compromís.

“Quan vam arribar a l'Ajuntament no hi havia absolutament res fet ni pensat pel que fa a la regulació de l'habitatge a València”, explica Maria Oliver, regidora delegada d'Habitatge. “Però la realitat és que el marge de maniobra que tenim les administracions locals per a fer projectes en aquesta matèria és molt limitat”. La regidora es mostra receptiva i d'acord amb la majoria de les demandes que fan els col·lectius socials -com Entre Barris-, però es justifica en què amb les lleis que existeixen actualment -tant en l'àmbit espanyol com en l'europeu- els governs locals hi tenen molt poc a fer. I posa com a exemple el cas de la Llei de funció social de l'habitatge que va aprovar la Generalitat Valenciana i que, posteriorment, va ser suspesa pel Tribunal Constitucional.

A més, segons Oliver, “des que el govern espanyol va aprovar la Llei d'arrendaments urbans (LAU), s'ha dificultat molt més regular tot el tema de l'habitatge”. Aquesta llei ha fet que les llogateres perdien part dels seus drets, per exemple, permetent que els preus del lloguer augmenten independentment de la pujada de l'IPC, de manera que les propietàries poden fixar els preus que vulguen sense tenir en compte la seua evolució general. I també els ha fet perdre el dret d'adquisició preferent. “Aquesta llei desregula el preu del lloguer i posa l'habitatge com un objecte més del mercat, quan en realitat és un dret”, lamenta Oliver. I apunta que això ha permès que la pressió turística haja fet pujar lliurement els preus del lloguer.

Per tractar de pal·liar la situació, el consistori ha aprovat recentment el Pla estratègic d'habitatge. Aquest ha permès la creació d'un programa de captació d'habi-

13,6% DEL PARC D'HABITATGE SÓN IMMOBLES BUITS

25,9% DE LA POBLACIÓ ESTÀ EN RISC HABITACIONAL

FONT: Ajuntament de València

tatges desocupats per cedir-los en lloguer assequible, així com la creació d'un registre únic de demandants d'ajuda i habitatge de lloguer social. A més, ha servit per a fer una radiografia de la situació de l'habitatge al cap i casal valencià, amb l'elaboració d'un informe que posa sobre el paper com és d'alarmant la situació. “És una qüestió dels models de ciutats que volem construir, de si volem posar al centre les persones o les empreses i els seus beneficis econòmics”, insisteix la regidora.

Però malgrat la bona voluntat manifesta, des dels col·lectius socials no abandonen la crítica a l'Ajuntament. El Rogle opina que les polítiques que s'han implementat són “de servei social i no arriben a tothom”, motiu pel qual continuen fent pressió. “Actualment hi ha més pressió cap a l'Ajuntament per part de la ciutadania i la PAH està prou activa”, expliquen, tot i que lamenten que els mitjans de comunicació de masses ja no evidencien aquesta problemàtica com ho van fer anys enrere. ●

Són les huit del matí d'un dia qualsevol a València. Carme travessa mig adormida els carrers del barri de Benimaclet de camí a la feina, però alguna cosa li crida l'atenció. Hi ha un patró que es repeteix en totes les parets, són folis blancs fotocopiats amb el mateix missatge estampat: un nom, un número de telèfon -suposadament d'un particular- i un missatge, “Busco comprar pis aquí en el barri”, acompanyats d'un dibuix que sembla una cara feliç. Tornant de classe, Ivan troba la mateixa escena pels carrers del barri de Torrefiel. Gina agafa la bici per anar a treballar a la platja de la Patacona d'Alboraia, molt a prop de la platja de la Malva-rosa de València, i, en arribar, troba els mateixos cartells però amb un altre estil. La petició és la mateixa, comprar pis al barri, però els telèfons i els noms varien.

Passen els mesos i cada vegada més barris s'omplien d'aquests cartells: el Cabanyal, el Carme, Russafa, Campanar, Velluters, Favara, Malilla, la Saïdia, Benicalap, Ciutat Jardí, Patraix... La varietat de noms augmenta, tot i que tots ells -els de les suposades persones que busquen comprar pis- sempre són de dona (Antonela, Maria, Anastasia, Cloe, Rubí, Irina, Carol...). Els telèfons, en canvi, són la dada més cridanera. Mentre que els noms i el disseny de les fotocòpies varien segons passa el temps, els telèfons sempre són tres. “És cridaner que una

LES TRAMPES DE LA FEBRE DEL LLOGUER

L'aparició massiva de cartells en cerca de comprar pis pels carrers de la capital del Túria augura un procés de revalorització i turistificació dels seus barris

particular, Antonela, busque comprar pis a Benimaclet i a Malilla, o té molts diners o no és un particular”, comenta Carme, que cada dia ha de passar per aquests dos barris, “però és més cridaner que Antonela, Maria i Sofia busquen comprar pis a Benimaclet amb diferents dissenys de cartell però amb el mateix telèfon. Si volen tants pisos, com poden fer una publicitat i un disseny tan precari?”.

Però empaperar barris amb la petició de comprar pis no és un fet que només ocorre a València, també passa a barris de ciutats com Barcelona. Una investigació anteriorment publicada a la DIRECTA va destapar el negoci immobiliari que hi havia darrere de cartells apareguts al barri de Sants, amb un missatge i una manera de procedir publicitària molt similar a la de València. Els processos de revalorització immobiliària de certs barris de València, tant per la demanda turística com per la seua elitització, han estat al punt de partida d'aquesta investigació. Per tal d'esbrinar qui hi ha darrere d'aquests cartells, diverses persones van crear uns quants perfils de propietàries fictícies i van telefonar als tres números en qüestió, amb l'excusa d'un fals interès a vendre pisos que anaven a quedar-se buits o els acabaven d'heretar.

Empreses amb pell de particulars

A l'altra banda del telèfon, d'entrada, van respondre pel nom de l'anunci;

però, poc després, a mesura que avançava la conversa, van confirmar-ne un altre. Darrere d'aquests números no hi havia cap Antonela, ni Maria ni Cloe, sinó que hi havia una agent immobiliària de l'empresa Molmar Gestion Inmobiliaria e Hipotecaria S.L., una reconeguda agència immobiliària amb seu al primer número del carrer de la Justícia de València, administrada per Juan Francisco Molina Martí i dedicada a la compra, venda i lloguer d'immobles des que va iniciar la seua activitat a la ciutat l'any 1993. L'agent, que en tots els casos demostrava tindre molta paciència, demanava saber on era el pis i per quin preu es volia vendre, mentre que les seues característiques semblaven no importar-li. Tampoc no va tardar gaire a afirmar que, abans de comprar-lo, el pis ja el tenien venut: “Jo et venc de seguida el pis perquè ja tinc un client de Feria Urbe que m'ho paga al comptat, per això he hagut de publicitar urgentment que buscava comprar pis, per bústia i tot”.

A les xarxes socials trobem una allau d'opinions negatives sobre aquesta empresa, que la titllen d'“estafadora” i “mentidera”, i on s'assenyala que enganyen venedores i compradores. Un dels afectats explica com va donar a Molmar l'exclusiva sobre el seu pis perquè l'agent li va assegurar que el vendrien durant la Feria Urbe, instal·lacions de la qual va visitar i on no va trobar el seu pis anunciat. “Ningú en sabia res”, afirma. Altres testimonis exposen que tant a l'hora de comprar pis com a l'hora de vendre'n es fan passar per particulars, estratègia que sembla aportar confiança a la clientela, a causa de la mala imatge generalitzada dels actors immobiliaris per

la seua trajectòria especulativa i antisocial.

Segons detalla una altra afectada, que ha preferit ocultar la seua identitat, Molmar va intentar comprar-li el pis per un preu inferior al que demanava: “Vaig posar un preu raonable però el comercial em va pressionar perquè el rebaixara, cada dia em telefonava unes cinc vegades per dir-me que ho fera perquè, si no, no el vendria”. La percepció d'aquesta afectada és que “són uns avassalladors. De 100 pisos que deuen perseguir a la setmana, se'n deuen quedar

20, els amos dels quals, com a norma general, serà gent major o gent sense temps i amb poques ganes d'escalfar-se el cap o de buscar alternatives a l'hora de vendre”. Molmar, per la seua banda, compta amb altra matriu, Molmar Multiservicios SL, amb la qual es cobreix les esqueses, ja que està dedicada a l'assessorament jurídic i financer de totes aquestes operacions.

Degoteig incessant

Passen els mesos i la pressió al veïnat de diferents barris per tal d'acaparar pisos es manté. Tot i que els cartells per comprar pis ja no són tan freqüents, les immobiliàries continuen la seua recerca d'habitatges de segona mà amb altres tècniques de màrqueting. Recentment s'han detectat grups de compradores en nom d'immobiliàries que, porta per porta, s'han dedicat a consultar i tantejar quin percentatge del veïnat d'un edifici està disposat a vendre el seu pis.

Així mateix, s'ha tornat freqüent trobar les bústies d'una mateixa finca atapeïdes de pamflets d'immobiliàries que, amb la premissa de fer “un bon negoci”, proposen valorar i comprar el pis a tot el veïnat. És el cas de Primer Grupo Gran Via, una de tantes agències immobiliàries que pertany a la corporació empresarial Primer Grupo, dedicada a la intermediació immobiliària a València des de fa més de 25 anys. Aquest grup, abans que entrara en fallida una de les seues principals matrius, va ser el promotor del naixement del node valencià de la patronal del sector immobiliari, l'Associació Empresarial de Gestió Immobiliària (AEGI) al País Valencià.

Amb tot, segons dades del Ministeri espanyol de Foment, la compravenda de pisos de segona mà a la ciutat de València està experimentant un auge exponencial, molt per damunt de la de pisos nous, des que aquesta activitat quedara estancada durant els anys posteriors a la crisi immobiliària del 2007.

Cap a una segona bombolla immobiliària?

“Urbe, la fira immobiliària del Mediterrani” és una exposició comercial que se cele-

bra al recinte de Fira València, on les empreses mostren les seues millors promocions sobre la capital valenciana i altres parts del territori valencià. El novembre de l'any passat es va celebrar la 21a edició, amb el doble d'empreses participants i en un ambient de joia per la quantitat de promocions presentades respecte a l'escassetat mostrada anys anteriors. Als expositors es trobaven les principals promotores, immobiliàries, assessores i constructores que actuen a València, a més d'altres agents institucionals i sectorials. L'actual president d'Urbe, Juan Bautista Valero Merino, és un conegut empresari del món valencià de la promoció immobiliària i la construcció. Valero Merino també va estar present a la fira a través del seu grup Firmus -creat a partir de la matriu Investalon SL, que compta amb més de 19 milions d'euros de capital social.

Durant el cap de setmana que va durar la trobada, l'elit empresarial va posar de manifest la recuperació econòmica que està vivint aquest sector, auge que preveu que es mantindrà durant cinc anys. Tot això deu anys després de ser protagonista d'una crisi econòmica que ha estat prou més dura i persistent al País Valencià a causa del monocultiu immobiliari com a principal font de riquesa, seguida del turisme.

En aquest cas, la remun-tada s'ha iniciat -des de fa uns anys- per l'aposta sobre aquest mercat de fons d'inversió estrangers, principalment americans, que actuen acompanyats d'empreses locals. Exemples són Aedas Homes i Aelca, ambdues amb seu a Madrid però amb diverses promocions a barris de València com Campanar o Patraix, la primera propietat del fons Castlelake i la segona de Värde Partners.

El renovat interès per invertir en el sector del taulell per part d'agents externs i locals ha provocat la revalorització i l'augment del preu del sòl i, per tant, del preu de l'habitatge en barris com Patraix, Campanar, Malilla, Benicalap o Quatre Carreres, entre d'altres. Però aquest preu ha augmentat no només al País Valencià, sinó també a la resta de l'Estat espa- »

Per esbrinar qui hi ha darrere dels cartells, diverses persones van crear uns quants perfils de propietàries fictícies i van telefonar-hi

S'han detectat compradores que, porta per porta, es dediquen a tantejar quin percentatge del veïnat d'un edifici està disposat a vendre

» nyol, amb preus similars als que hi havia abans de la crisi. Tot i l'alerta de risc d'una possible nova bombolla per part d'alguns actors del sector, agrupacions com la Federació d'Empreses Promotores i Agents Urbanitzadors valencians (Feprova) asseguren que no existeix aquest risc. Actualment, València viu un repunt en el nombre de projectes immobiliaris, promocions i rehabilitacions.

El negoci del lloguer

Segons un estudi elaborat per la consultora CBRE -amb seu central a Los Angeles, els Estats Units-, l'habitatge i el seu arrendament ja es considera un actiu financer segur a l'Estat espanyol, que genera una rendibilitat potencial. Tot i la necessitat de vendre les promocions d'obra nova que s'estan realitzant a la capital del Túria, algunes empreses no han dubtat a ficar-se dins del negoci del lloguer. És el cas de Firmus Apartments SL, administrada per Valero Merino, que està dedicada al lloguer turístic d'apartaments sota el nom comercial de Pio XXI Apartments Valencia i que compta amb un portal, estil Airbnb, específic per a aquesta activitat. Una de tantes, entre les més de 50 empreses o establiments que es dediquen al lloguer d'apartaments turístics a València, tal com s'assenyalen les dades de l'INE.

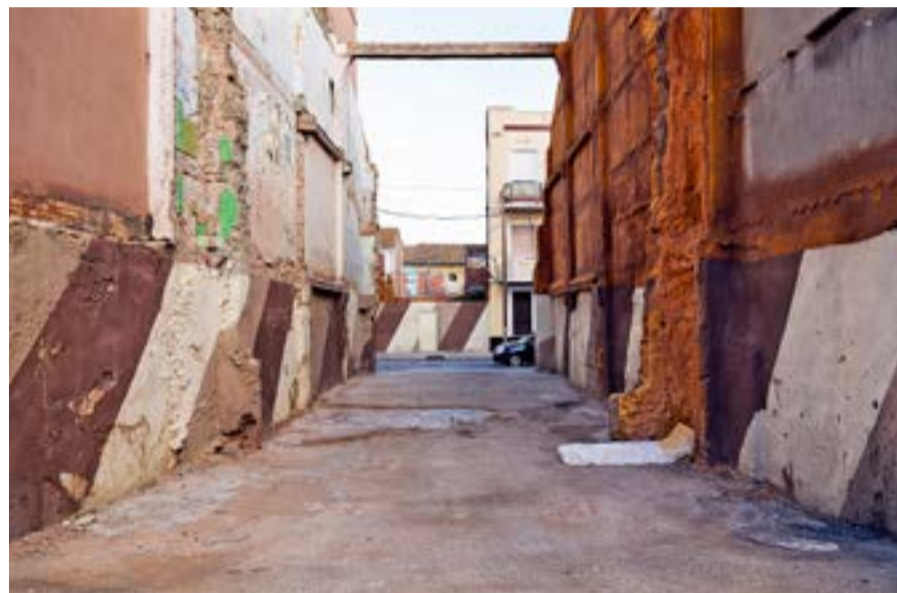
El rastre que ha deixat la inversió estrangera amb la compra d'habitatge per destinar-lo a lloguer turístic ha fet que empreses locals seguisquen les seues petjades, com és el cas de Molmar. Les facilitats que els proporcionen els buits legals de la Llei d'arrendaments urbans (LAU) se suma a la rendibilitat dels lloguers per a estades relativament curtes. Com a conseqüència d'açò, i segons l'informe anual de preus de lloguer del portal *pisos.com*, l'any 2017 la variació anual del preu del lloguer a València s'havia incrementat en un 21%, pujada només superada per Madrid.

En la mateixa línia, l'Associació d'Empreses Promotores de la Província de València fa un mes va organitzar una jornada en la qual exposava que hi havia tres incentius fiscals per a l'empresariat immobiliari, tots ells centrats en l'arrendament: les entitats d'arrendament d'habitatge, les societats d'inversió immobiliària i les socimis (societats anònimes cotitzades d'inversió immobiliària). La reflexió final de la jornada incidia en les socimis, ja que estan convertint-se en un nou boom entre capitalistes internacionals i grans grups immobiliaris per traure-li un elevat rèdit econòmic a l'activitat de llogar pisos, sobretot per a ús turístic, i incitava les empreses familiars a sumar-se a les ja existents o a endinsar-se en la creació de noves. I és que aquestes societats estan sent considerades les protagonistes del renaixement del sector immobiliari.

Tot i haver-hi un bon grapat de socimis que són propietàries d'habitatges als Països Catalans, la família valenciana De Andrés Puyol va ser la primera a crear-ne una, anomenada Medcap Real Estate Socimi, l'any 2016 i a través de l'aportació de la seua empresa Inversora del Reino de Valencia SL, actual Inversora Tyrís Holding SL. ●

El Cabanyal: pols entre veïnat i turisme

Els enderrocs al Cabanyal deixen profundes ferides urbanístiques / CHRISTIAN VILLALBA ALCALDE

Giuseppe Savino | @peppesavino78

Què passa al Cabanyal? El mes de desembre de 2017, amb aquest lema, l'Espai Veïnal del Cabanyal va fer una investigació al voltant de la turistificació i de la gentrificació sobre el Cabanyal-Canyamelar, barri del districte dels Poblats Marítims. L'Espai Veïnal és una assemblea de confluència de les veïnes des d'on fan propostes i s'autoorganitzen per abordar diferents temes que afecten la zona. Algunes dades extretes d'aquesta investigació han permés analitzar cinc factors que han fet canviar el barri en els últims anys. "Ací han proliferat i augmentat els apartaments turístics. Si en 2013 pràcticament no n'hi havia, eren entre 80 i 100, l'any passat, segons els números que podem trobar a la pàgina web d'Airbnb, han passat a ser 1.661", expliquen des de l'assemblea. Segons les dades recopilades, el 20% són habitacions o parts concretes de les cases, i el 80%, habitatges sencers. A més, hi ha 120 titulars que tenen dos pisos o més. És a dir, que la propietat està concentrada en poc més d'un centenar de mans.

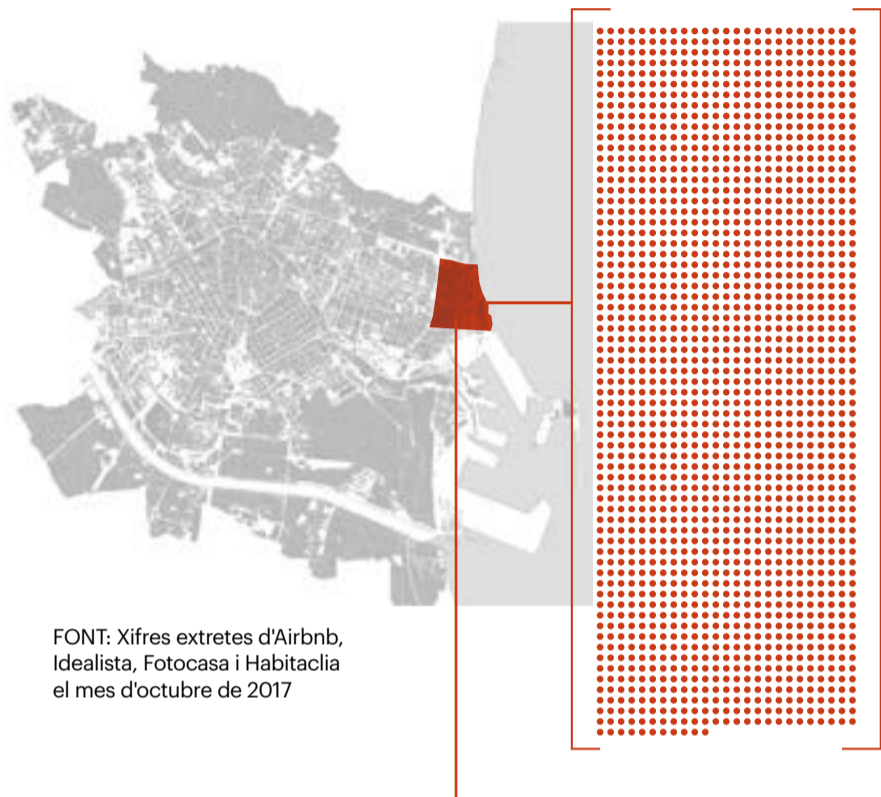
Però aquest fenomen, motivat per la creixent turistificació del barri, no afecta només el Cabanyal o el Canyamelar, sinó que també provoca el que els que estudien la qüestió l'anomenen *efecte filtre*: "Si tots els pisos buits es converteixen en turístics, els disponibles per a llogar disminueixen i els pocs que hi ha són massa cars per a la població del barri. I això també provoca que els preus de l'habitatge als barris limítrofs augmenten", explica José Manuel Luis Hortolano, sociòleg i professor

associat al Departament de Sociologia i Antropologia Social de la Universitat de València.

Al problema dels pisos turístics també cal sumar el de l'habitatge públic al Cabanyal. L'any 2017 l'Ajuntament era titular de 676 propietats i, d'aquestes, el 25% eren edificis complets, el 42% solars i el 33% habitatge dispers. "Es tracta d'un estoc bastant nombrós i per al qual no es té constància que hi haja cap projecte d'ajuda d'accés a l'habitatge", es queixen les activistes d'Espai Veïnal. I afegeixen: "Només es preveuen 16 projectes de rehabilitació d'habitatges públics, amb 4 dels 28 milions invertits al barri". L'empresa encarregada de gestionar tot el patrimoni públic del barri és el Pla Cabanyal-Canyamelar SA, societat que té per objecte portar a terme totes les actuacions urbanístiques i d'edificació necessàries per a la rehabilitació dels espais compresos al barri.

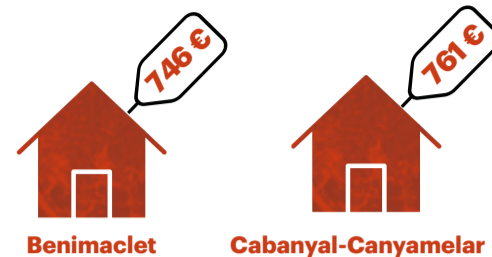
Des de l'Espai Veïnal adverteixen que el procés de transformació del barri també està tenint un efecte sobre el xicotet comerç, símbol de la vida de barri i del teixit veïnal, que ha canviat a poc a poc. Segons apunten, en els últims anys s'han obert sis immobiliàries, dos estudis d'arquitectura, quatre forns-cafeteria, dues tendes de lloguer de bicicletes, dues d'estilistes i quatre bars, alhora que han tancat quatre tendes de roba, dos llocutors, dues perruqueries, dues droguereries i una tenda d'electrodomèstics. "És el canvi substancial i estètic d'un barri que s'està allunyant de les veïnes i s'està apropant a les turistes", conclouen.

ES VAN OFERIR **1.661 PISOS TURÍSTICS AL BARRI DEL CABANYAL-CANYAMELAR** L'ANY 2017

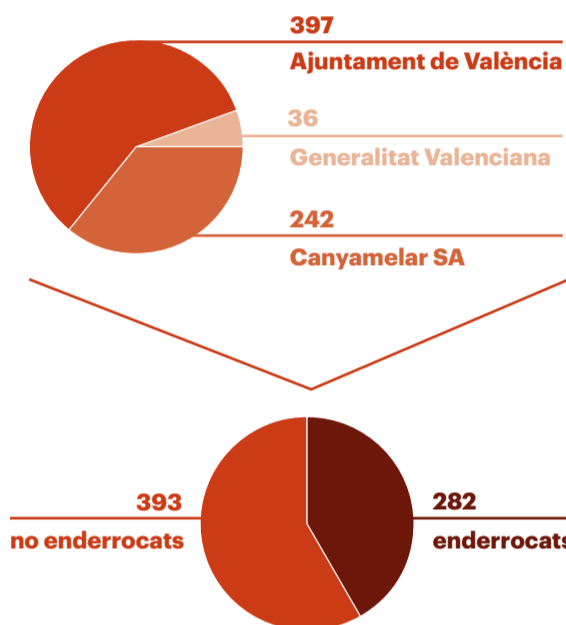

FONT: Xifres extretes d'Airbnb, Idealista, Fotocasa i Habitacía el mes d'octubre de 2017

PREU MITJÀ MENSUAL DEL LLOGUER EL 2017

675 HABITATGES DE TITULARITAT PÚBLICA

/ PAU FABREGAT ANDREU BLANCH

Benimaclet: de poble a barri gentrificat

G. S. | @peppesavino78

/ JAVIER CID

És un barri de València conegut tradicionalment per acollir moltes estudiantis i pel seu teixit associatiu i veïnal. Aquest enclavament del nord de la ciutat va ser poble fins a l'any 1878, quan el creixement del cap i casal va acabar menjant-se'l i va passar a formar part de la ciutat. Des d'aleshores, el barri ha patit moltes transformacions. Actualment s'està veient afectat per l'especulació immobiliària i hi ha indicis que camina cap a la gentrificació: el preu del lloguer dels pisos ha augmentat notablement en els dos últims anys, han aparegut nous negocis pertanyents a grans corporacions –com ara The Good Burger– en detriment del comerç local i autòcton, i també han proliferat les immobiliàries.

A més, la convivència entre les novingudes i les habitants del barri està generant alguns problemes relacionats amb l'oci nocturn, especialment a la plaça de Benimaclet, on molts dies es pot veure, a partir de les dotze de la nit, un cotxe de la policia local fent guàrdia per a evitar que la gent s'hi concentre. D'un temps ençà, la Plaça romania plena de gent des de la nit del dimarts fins a la del dissabte, i fins

a altes hores de la matinada. *Dret al descans*, apunten alguns cartells de les balconades que donen a la plaça, uns lemes que eren impensables dues dècades enrere, quan Josep va arribar al barri. "La plaça era l'àgora de Benimaclet, tant de dia com de nit. Cada dia hi havia mercat i quasi tots els locals de la plaça eren magatzems dels comerciants". És a dir: com que no hi havia habitatges, la gent podia quedar-se a la plaça fins molt tard sense molestar cap veïna. "A partir del 2003 començaren les obres al barri i molts carrers s'anaven arreglant; paral·lelament, canviaven els comerços i els magatzems de la plaça es convertien en pisos. Però era un fenomen de tot el barri. Un canvi lent, no ens n'adonàvem, però a poc a poc tancava una tenda, un bar, un taller i s'obrien bars nous, restaurants, comerços diferents. També s'apujaven els lloguers i creixia la distància entre les veïnes del barri i gent novinguda", explica Josep, dibuixant així la transformació que ha patit el barri en els últims anys.

Hi coincideix Àngels, qui l'habita des de fa més de vint anys i participa de l'entramat associatiu i veïnal: "L'any 1999 vaig començar a veure grues. En veies una, després quatre,

després sis. En 2003 vaig arribar a comptar disset grues al barri", assegura. I explica que des de l'inici del nou mil·lenni també començaren a canviar els comerços, a poc a poc, però sense aturada. "Notava sobretot que n'apareixien de nous; alguns eren antics que es reformaven completament amb una estètica diferent, i d'altres eren totalment

nous". Des de fa uns anys, Àngels viu al costat de la plaça de Benimaclet, al carrer Puçol, i pateix tant el soroll com les deixalles de la seua vida nocturna: "La plaça ha canviat molt. Abans s'omplia només els dijous i els divendres; des de fa un temps la cosa comença els dimarts i són cinc nits de soroll, brutícia i gens de respecte cap a les veïnes que vivim ací".

“ ”

TEODORO MORETA, VEÍ AFECTAT A LA SAÏDIA

"Hem patit un assetjament ininterromput per part de l'empresa"

Laia Mas | @laiamas

Recentment, l'especulació immobiliària ha tornat a mostrar la seua pitjor cara en una finca del districte de la Saïdia de la qual han fet fora 22 famílies. Teodoro Moreta és un dels afectats, qui, després de més de dues dècades com a llogater en una de les cases de l'edifici, haurà d'abandonar-la abans del 6 d'abril. El procediment es repeteix en la majoria dels casos: "Un dia totes vam rebre una carta molt freda que ens avisava del temps que teníem per a deixar el pis, el qual variava en funció del tipus de contracte, i on se'ns recordava que havíem de deixar totes les despeses pagades. Des d'aquell moment va començar un assetjament ininterromput per part de l'empresa: o amb obres a totes hores o amb telefonades que ens invitaven a eixir de les nostres cases", explica l'afectat. La Saïdia és un districte de rendes baixes on les llogateres pagaven entre 200 i 300 euros mensuals pels pisos, uns preus que difícilment trobaran hui dia a la ciutat de València. Aquest veí s'ha intentat mobilitzar per a salvar la situació, primer acudint a l'Ajuntament de València per a infor-

/ LUCAS GUERRA

L. M. | @laiamas

Un dels barris més afectats per l'especulació immobiliària i per la turistificació és Ciutat Vella, en ple casc antic de València. Alba Gusano, el seu company i el seu gos conformaven una de les famílies que vivien a la finca del carrer Na Jordana, que hui ja s'ha convertit en un edifici d'apartaments turístics. Va ser a finals de 2015, quan només feia dos anys i mig que hi vivien, quan va haver-hi un canvi d'administradora de la finca i, al cap de poc temps, els van notificar que havien d'abandonar l'habitatge. "Ens van donar un mes per a recollir totes les nostres coses i eixir de casa. Em va sorprendre que la majoria de veïnes van acatar les ordres sense protestar i no va haver-hi cap tipus d'organització veïnal per fer front a la situació", explica, encara perplexa, "però nosaltres ens hi

vam quedar un temps més: a banda que era molt injust, no ens quedava altre remei". En aquell moment, Gusano estava desocupada, motiu pel qual li resultava impossible accedir al lloguer d'un pis perquè no disposava d'una nòmina. A més, l'acompanyava un gos de trenta quilos, per al qual tampoc era fàcil trobar un habitatge. Per últim, aconseguir un pis amb dues habitacions, menjador, bany i cuina per 350 euros, preu que pagaven a Na Jordana, va resultar impossible. "Resistir no va ser fàcil, perquè l'administradora ens va pressionar molt perquè marxàrem, però el contracte no acabava fins sis mesos després i no ens podien fer fora", assegura. De les sis famílies que vivien a l'edifici, cap d'elles va rebre una indemnització. Després de buscar molt, Gusano i la seua família han optat per comprar un pis en un altre barri de València.

“ ”

PILAR VIDAL, VEÏNA EXPULSADA DE RUSSAFA

"Les nostres vides han canviat, ara vivim dispersades per diferents barris"

/ JAVIER CID

“ ”

ALBA GUSANO, VEÏNA EXPULSADA DE CIUTAT VELLA

"La majoria de veïnes van acatar les ordres sense protestar"

/ XIMO COLOMINA

L. M. | @laiamas

Un dels casos més coneguts d'expulsions de veïnes a València ha sigut el de la finca del carrer Buenos Aires, 31, al barri de Russafa. Pilar Vidal és una de les veïnes que hi habitava fins a l'any passat, quan a través d'un burofax li van notificar que quan acabara el contracte havia d'abandonar l'edifici on vivia des de feia quinze anys. "Tot i que els propietaris ens ho negaven, nosaltres ja feia temps que véiem moviment a l'edifici i vam començar a sospitar que passava alguna cosa. Vaig insistir a la propietària i finalment em va explicar quina era la jugada: vendre tot l'edifici a una empresa externa". Poc temps després, la nova empresa que havia comprat l'edifici va enviar una carta avisant-los que havien de marxar i els van convocar a reunions per a negociar les condicions d'una en una. "En tot moment han evitat que ens organitzem, des del primer moment les negociacions van ser individuals i diferents en cada cas. No hem actuat de manera col·lectiva, has de sentir-te amb moltes forces per a començar a batallar per un cas que les advocades a qui vam consultar ja

mar-se dels seus drets, i després amb l'ajuda dels col·lectius El Rogle i Entre Barris, que l'han convidat a resistir fins a l'últim moment i portar el cas a judici. "Per a mi, aquest ara és l'edifici de la vergonya o l'edifici de la mentida", explica indignat, "l'antic propietari ha desaparegut del mapa i 22 famílies amb pocs recursos ens quedem al carrer sense més explicacions". A més, segons apunta, els pisos s'estan llogant per aproximadament 600 euros i les reformes que s'hi fan són molt limitades. Teodoro posa l'accent en la part més humana: "Ningú ha pensat a parlar amb nosaltres, en la part de la nostra vida que deixem dins les cases. Tot ha sigut molt inhumà i demostra que l'única cosa que interessa és fer negoci i enriquir-se".

ens van dir que teníem pràcticament perdut", assegura Vidal. I explica que només una veïna va aconseguir que la indemnitzaren, ja que tenia un contracte molt recent, però la resta van marxar amb una mà darrere i l'altra davant.

Després dels avisos van arribar les pressions directes perquè les llogateres abandonaren al més prompte possible les seues cases, i les indirectes amb obres a totes hores, sorolls constants i altres maneres de fer la vida impossible a l'edifici de Buenos Aires, 31. A poc a poc, totes van anar deixant les seues cases i, consegüentment, els seus barris, ja que en aquell moment –març de 2017– era impossible trobar a Russafa cases amb un preu de lloguer com el que tenien elles fins al moment: entre 350 i 450 euros. "Açò ha canviat les nostres vides, ara vivim dispersades per diferents barris de València i hem hagut de començar de zero, després del que ha suposat emocionalment deixar les cases on portàvem, per exemple en el meu cas, cinc lustres". La vida de Buenos Aires, 21, també ha canviat: un modern cartell lluminós anuncia hui els apartaments turístics que hi alberga.

RESPOSTA DE L'ADMINISTRACIÓ ○ **REVOLTA DE LA CIUTADANIA**

Manifestació del passat 27 de gener / LLUÍS LLORENS

Paula Duran | @Paula_Duran
Laia Mas | @laiamas
Giuseppe Savino | @peppesavino78

Davant tota aquesta situació, quin futur espera a la ciutat de València? Encara hi ha temps per aturar la dinàmica voraç que ja s'ha instaurat en ciutats com Barcelona o Venècia? La majoria de veus coincideixen en la idea que estem en un moment clau, en què si no s'adopten mesures dràstiques i amb rapidesa, el futur de l'habitatge a la ciutat podria quedar totalment venut als interessos del mercat i dels fons d'inversió. La regidora d'Habitatge, Maria Oliver, coincideix a afirmar que "la dinàmica de l'especulació immobiliària és creixent i avança de manera molt ràpida", i considera que amb les forces polítiques que ocupen actualment el govern espanyol no es podran desenvolupar gaires més iniciatives per a aturar-la. "Si no donem una resposta política, finalment serà la revolta social la que obligarà a canviar aquesta situació que ja comença a ser insuportable per a molta gent", sentència Oliver.

No obstant això, des dels moviments socials insisteixen que es podrien adoptar mesures que aturaren aquesta bombolla. La plataforma ciutadana Entre Barris, la més destacada a València en la lluita pel dret a un habitatge digne, destaca cinc punts pels quals creu que haurien d'apostar les administracions per a posar fre a l'especulació creixent i a l'expulsió de les veïnes. Aquests serien la regulació restrictiva dels apartaments turístics, la crea-

ció d'un parc d'habitatge públic, l'establiment del preu del lloguer, l'aturada dels desnonaments i els desallotjaments i l'impuls de les cooperatives d'habitatge.

Per a les cooperativistes d'El Rogle, la solució passa a través d'una "coordinació efectiva entre regidories amb competències relacionades en la matèria i AUMSA", una proposta que està present en el nou Pla estratègic d'habitatge 2017-2021 de l'Ajuntament de València. Des d'El Rogle apunten que "fer efectiu aquest plantejament ja seria un bon punt de partida". I afegeixen que l'Ajuntament hauria de numerar tots els habitatges buits que hi ha a la ciutat, tant els públics com els

privats, i apostar per un pla social d'habitatge. Així, segons apunten, es podria fer una campanya perquè es llogaren les cases buides a un preu accessible o amb polítiques d'ajuda institucional. "També podrien desfavorir d'alguna manera els bancs que no cedeixen el parc d'habitatge buit", opinen.

Amb valentia i peus de plom

L'arquitecte i professor d'urbanística i ordenació de territori a la Universitat Politècnica de València Fernando Gaja, critica els processos que segueixen les administracions públiques per a la requalificació dels barris que comencen per millorar l'espai públic. "Eixa inversió té un efecte positiu, sens dubte, per-

què millora l'espai; però té un risc i és el d'encetar dinàmiques de gentrificació, perquè revaloritza els immobles i, com a conseqüència, comencen a incrementar els preus de l'habitatge", descriu Gaja. Tant és així que hi ha casos a València en què el simple anunci de millores al barri ja ha provocat aquesta revalorització, com és el Cabanyal-Canyamelar. És per aquesta raó que Gaja aposta perquè abans de tot hi haja un control sobre la política d'habitatge: "Si no, tot el que faes, pot tindre un efecte bumerang, contrari al que busques, i això és el que està passant a València".

Respecte a les mesures institucionals, Gaja també és crític amb la postura de les administracions públiques per haver pres, en els millors dels casos, un paper regulador o passiu. Segons l'arquitecte, l'Administració hauria de ser un agent urbà dinàmic comparable als promotors, "no pot ser només un àrbitre, ha de ser un agent social, econòmic i urbanístic amb una intervenció significativa, no simbòlica". Com a exemple posa la ciutat d'Alacant, on des de l'any 1981 existeix el Patronat Municipal de l'Habitatge per tal de construir pisos per llogar-los després a preus assequibles i donar així una resposta a la demanda social d'habitatge. "Està clar que és una solució reduïda i que cal ampliar l'abast de la intervenció, però demostra que hi ha mecanismes econòmics, legals i administratius

per fer-ho", afirma convençut, "i ara que València ha sanejat el dèficit seria moment de plantejar-s'ho, perquè ja han perdut tres meravellosos anys". Per tal de pal·liar la turistificació, Gaja suma a aquestes mesures el fet de controlar i limitar la quantitat d'oferta d'allotjament turístic que pot haver-hi a la capital, "aspecte que ja s'està treballant a Barcelona a través del Pla especial urbanístic d'allotjament turístic (PEUAT)".

Les membres del col·lectiu d'Hipnòpedia Urbana, per la seua banda, apunten que "és complicat que els poders públics se situen en una posició que seria radicalment contrària a les dinàmiques del mercat immobiliari"; afirmació que podria donar pistes per

entendre per què no s'ha demostrat un interès -a l'alçada dels creixents indicadors d'especulació immobiliària- per solucionar el problema de l'habitatge. "La frenada d'aquest procés sols pot venir de la mà de la planificació, d'una estratègia integradora i integral que adapte el parc d'habitatge de València a les necessitats i a la demanda de

les persones", afegeixen. Segons la seua visió, cap model d'habitatge -ni cooperatives, ni VPO ni habitatge social- ni cap instrument urbanístic reduccionista poden ser la solució a un problema global de ciutat, i encara més si es plantegen com a solucions individuals i aïllades. Finalment, apunten: "Si l'estratègia no sorgeix de l'Administració pública, haurà de sorgir de la ciutadania afectada i organitzada". ●

La cooperativa El Rogle creu que l'Ajuntament hauria de numerar els immobles buits, tant públics com privats, i apostar per un pla social

Si no s'adopten mesures dràstiques i amb rapidesa, el futur de l'habitatge a la ciutat podria quedar totalment venut als interessos del mercat

Amanda Hawes, advocada

“Silicon Valley externalitza la producció tòxica a l'est asiàtic”

Text: Bart Grugeon | @barto3300
Fotografia: Montse Giralt | @giraltm

L'advocada estatunidenca Amanda Hawes ha defensat –durant més de 40 anys– centenars de treballadores en judicis contra els gegants de la indústria electrònica, com IBM o Intel. En les línies d'assemblatge de semiconductors, la plantilla va ser exposada a químics tòxics que van ocasionar càncers anys més tard. Moltes dones embarassades van tenir fills amb trastorns neurològics i cerebrals. Aquestes condicions laborals nefastes són vigents a països de l'est asiàtic, on s'ha deslocalitzat la producció durant les darreres dècades. Hawes col·labora amb organitzacions internacionals que investiguen i denuncien les violacions de drets fonamentals, on aporta la seva experiència als Estats Units. Durant la seva participació al Mobile Social Congress, organitzat per Setem a Barcelona, descriu les pràctiques d'una indústria electrònica que no sembla tenir cap remordiment per obtenir més beneficis.

Silicon Valley, la regió al sud de San Francisco on vius, és el símbol de la innovació de la indústria electrònica, on les grans empreses d'internet tenen la seva seu. La realitat que vas conèixer quan vas arribar s'hi correspon? Abans de l'arribada de la indústria electrònica, Silicon Valley es deia la “vall de la delícia del cor” -Valley of Hearts Delight- per la gran quantitat d'arbres fruiters que hi florien: era una zona de producció agrícola amb també molta indústria alimentària. Quan vaig començar a exercir com a advocada laboralista als anys 70, representava els treballadors agrícoles -majoritàriament migrants- en situacions on el risc era fàcil de detectar i denunciar: horaris excessius de feina dura, maquinària perillosa, temperatures elevades a l'estiu o ús de pesticides. En aquell període, començava la substitució de la indústria agrícola per la indústria de producció de semiconductors. La zona complia tots els requisits: és al costat de la Universitat de Stanford -on es desenvolupava el coneixement de la revolució tecnològica-, hi havia aigua en abundància, l'accés als terrenys era fàcil i els migrants que treballaven al camp o a les fàbriques de conserves estaven disposats a entrar a la nova indústria sense fer gaires preguntes.

Què passava en aquelles noves fàbriques?

Tenien l'aspecte d'edificis universitaris i era considerada una “indústria neta”, on s'havia de treballar en sales especials per evitar que hi entrés la pols. Fora d'aquestes fàbriques, poca gent sospitava que els treballadors feien servir solvents altament tòxics per netejar els semiconductors i que inspiraven grans quantitats de plom. Quan els treballadors anaven al servei sanitari queixant-se de cansament i marejos, els metges no ho associaven amb el seu treball, perquè donaven per descomptat que treballaven en una “indústria neta”.

Quines conseqüències tenien aquests químics sobre la vida de la plantilla?

Provocaven tot tipus de càncers que causaven una mort prematura. Les dones embarassades eren altament sensibles, perquè inspiraven tòxics que anaven directament al fetus a través de la sang i produïen deformacions al

cervell i al sistema nerviós. Els seus fills han desenvolupat tot tipus de malalties cròniques incurables i no han pogut tenir una vida normal amb independència. Un cas que he seguit de prop és el de Yvette Flores i el seu fill Marc. Yvette va treballar als anys 70 per a l'empresa Spectra-Physics, assemblant els lectors làser per escanejar els codis de barra a les caixes dels supermercats. Yvette treballava amb una substància verda que ignorava, composta en més de la meitat per òxid de plom. El nen va néixer amb discapacitats físiques i psíquiques molt importants: avui gairebé no sap caminar, i a nivell cognitiu i afectiu té el nivell d'una criatura de dos anys. Durant els primers 29 anys de vida, la mare pensava que era una deformació genètica i intentava

“ ”

A Silicon Valley, fora de les fàbriques, poca gent sospitava que s'hi feien servir solvents altament tòxics

Quan els treballadors es queixaven de cansament i marejos, els metges no ho associaven amb el lloc de treball

adaptar-se a la situació de la millor manera. Fins que el 2008 va conèixer la nostra campanya de sensibilització per a mares que havien treballat en la indústria electrònica i l'alta probabilitat de tenir fills amb discapacitats. Ens va contactar, vam investigar el cas i vam descobrir què havia passat. Ningú no va avisar Yvette del risc en aquell moment i se sent molt dolguda perquè hauria pogut evitar tot el que li ha passat.

En aquella època, la direcció de les empreses era conscient dels perills a què exposava la plantilla?

Als anys 70, els gerents tenien prou coneixements sobre els riscos de treballar amb plom, sobretot per a dones embarassades. Al Canadà, per exemple, General Motors prohibia a les dones embarassades l'entrada a les plantes on es treballava amb plom. També hi havia prou informació sobre el solvent TCE o tricloroetilè -s'utilitza per netejar metalls, però també és un gas anestèsic que afecta el sistema nerviós i et fa adormir. Als anys 60 ja hi havia problemes amb el personal de la secció de cirurgia als hospitals, que havien patit avortaments espontanis i nens amb deformacions causats pel TCE. Si als responsables de la indústria electrònica realment els hagués importat la salut de les seves treballadores i la sostenibilitat de la seva activitat, haurien estat els primers a investigar-ho i garantir una feina segura. Però tot i tenir un marge de beneficis molt alt, aquestes "externalitats" no comptaven. Preferien organitzar festes de cervesa per celebrar una nova venda amb un dia lliure l'endemà per aconseguir el personal.

Ningú no inspeccionava ni interpellava la indústria?

El sistema federal de protecció de seguretat i salut era molt incomplet, i la indústria tecnològica era un sector emergent i poderós que ningú s'atrevia a qüestionar. Era tot molt nou per a les administracions i l'accés a la informació no era fàcil, perquè la indústria es protegia rere el secret comercial. A finals dels anys 70, amb un grup petit vam crear una organització per investigar què passava allà dins: el Centre Santa Clara per la Seguretat i Salut Laboral (SCCOSH, les seves sigles en anglès). Vam aconseguir un pressupost federal per a una investigació sobre els riscos de químics i de radiació a la indústria electrònica, que el departament de treball va avalar. Havíem muntat una campanya per a la prohibició del solvent tricloroetilè o TCE i per substituir-lo per altres productes segurs. També advocàvem per un millor sistema de control, informàvem la plantilla sobre els riscos i vam obrir una línia de telèfon per a consultes

“ ”

Els gerents de les fàbriques que vivien als barris veïns em veien com una traïdora, no tenien consciència de culpa

A partir dels anys 90, va quedant poca producció a Silicon Valley i ara es fa al Vietnam, a Mèxic o a Corea del Sud

i denúncia de casos. Però la resistència de la indústria tecnològica a una millor regulació era enorme i, sobretot a partir de la presidència de Ronald Reagan, es va considerar que aquestes preocupacions eren contràries als interessos econòmics.

Sembla que només un accident podia despertar la consciència?

L'any 1982, per primer cop van sortir literalment a la superfície els problemes que s'havien anat acumulant. Una quantitat anormalment alta de dones d'una part de Silicon Valley tenien nens amb problemes cardíacs. Una inspecció va evidenciar que eren causats per haver begut aigua potable provinent d'aqüífers contaminats per IBM i Fairchild. Aquestes plantes simplement llençaven els residus químics tòxics als seus terrenys i havien penetrat al subsòl, contaminant l'aigua de tot el comtat de Santa Clara. Arran de la inspecció es va descobrir també que hi havia molts casos d'avortaments naturals de les treballadores de les plantes. Va ser una gran sor-

presa per al veïnat, que no sabia que s'utilitzaven químics en aquella "indústria neta". Era el desastre mediambiental més gran que havíem tingut als Estats Units: hi havia més punts d'emergència on el govern federal havia d'intervenir que a qualsevol altra zona del país. És extremadament complicat netejar el subsòl i molts dipòsits d'aigua han estat simplement tallats per a l'ús d'aigua potable. Els químics segueixen allà, i avui tornen a sortir a la superfície com a vapors tòxics. Quan no s'aborda un problema d'arrel, costa molt solucionar-lo.

Com va reaccionar la població de Silicon Valley?

Vaig defensar moltes famílies afectades en un macrojudici que es va celebrar el 1986. Els gerents de les fàbriques que vivien als barris veïns em veien com una traïdora, no tenien consciència de culpa. No obstant això, el vincle demostrat entre l'ús de TCE i el desenvolupament de càncers, Califòrnia no va prohibir el TCE i només va reduir la quantitat màxima permesa. Avui dia la protecció segueix sent laxa, hi ha països on la norma-

tiva és 5.000 vegades més estricta que als Estats Units. A partir dels anys 80, va començar la subcontractació a altres zones dels Estats Units primer, i després a escala mundial. A partir dels anys 90, ha quedat cada vegada menys producció a Silicon Valley i ara es fa al Vietnam, a Mèxic o a Corea del Sud.

Per què els departaments de treball i de salut dels Estats Units no hi intervenen més activament?

L'Estat no té recursos per pagar aquest tipus d'investigacions exhaustives, i la indústria no ajuda a facilitar les dades necessàries. Hi va haver un estudi molt gran publicat el 2006 per un epidemiòleg de la Universitat de Boston, pagat per nombrosos extreballadors amb càncer que van portar IBM a judici. L'estudi analitzava la causa de la mort de 32.000 treballadors d'IBM entre el 1969 i el 2001, i va constatar que hi havia una quantitat molt desproporcionada de càncers de cervell, ronyó i pàncrees a les plantes de producció electrònica. Un d'aquests casos és el de Chris Daley i les seves filles bessones Kate i Kelly, que van viure del 1979 fins a la seva mort prematura el 2006 amb una malaltia a la pell poc habitual: epidermòlisi ampul·lar. Van tenir una vida dedicada a la cura de la seva pell, amb una intensitat diària comparable a una persona amb cremades d'un incendi. Quan al pare va ser diagnosticat amb un càncer a la sang el 2003, causat per ser exposat a benzèns i altres solvents, van entendre que totes aquestes malalties familiars havien estat provocades per la seva feina a IBM als anys 70. Com a tècnic responsable del magatzem amb productes químics, va portar la roba tòxica a casa, on es va rentar amb la roba de les seves filles. Chris Daley va negociar una recompensa amb IBM i va morir un any després que les seves filles. Altres treballadors d'IBM també van negociar compensacions per a ells o els seus fills. Algunes famílies estaven al llindar de la pobresa perquè tot el que guanyaven es destinava a cuidar el fill profundament malalt.

Teniu informació sobre l'ús de químics en la producció subcontractada avui a països del sud?

Estem en una xarxa amb associacions locals que defensen les plantilles i constatem que segueixen utilitzant els mateixos químics tòxics. És molt difícil tenir accés a la informació, perquè la indústria s'amaga rere el secret comercial. Saben perfectament quins químics utilitzen i amb quina finalitat, però com que són empreses sub-

contractades, les marques que compren els components electrònics ja no poden i ni volen saber què va passar durant la producció.

Què sabeu de les condicions de treball?

Les estadístiques oficials del Vietnam, on Samsung produeix la meitat dels seus telèfons mòbils, són molt significatives. Ensenyen que l'absència a la feina és causada, en primer lloc, per malalties respiratòries i silicosis -ocasionada per inspirar silici-, i, en segon lloc, per enverinament químic. Sabem que moltes empreses al Vietnam utilitzen tecnologies antiquades i il·legals amb tòxics químics per reduir costos. Un estudi d'IPEM -una ONG amb seu a Suècia que investiga sobre seguretat química- revela que les treballadores d'una fàbrica de Samsung a la ciutat vietnamita de Thai Nguyen pateixen cansament extrem i marejos, i que els avortaments espontanis són molt habituals; fins i tot són acceptats com a "normals". Tampoc no són conscients dels perills dels productes químics que fan servir. És la mateixa situació que vaig viure fa 40 anys als Estats Units. Silicon Valley ara externalitza la producció tòxica tecnològica a l'est asiàtic. A més, hem constatat altres violacions de drets fonamentals: als tallers hi ha excés de sorolls; es fan jornades de vuit a dotze hores dempeus intercanviant torns de dia, nit i caps de setmana; dones embarassades aguanten els torns sense descansar per por a perdre una part del salari; no reben cap còpia del contracte... Amb tot això Samsung no compleix les lleis nacionals del Vietnam ni els principis de les Nacions Unides sobre negocis i drets humans.

Com reacciona l'empresa Samsung?

Quan Samsung va ser confrontada amb els resultats de l'estudi, ho va contradir i va negar rotundament que fessin servir cap producte químic. Només utilitzaven alguns "detergents". Qüestionaven que un estudi basat en entrevistes amb 45 persones d'una planta de producció pogués ser representatiu per tota una empresa, però tampoc permeten cap inspecció externa. En general, costa molt trobar treballadors que vulguin parlar sobre les condicions laborals per por de perdre la feina. El fet que 45 persones estiguessin disposades a arriscar la seva feina és prou revelador. A més, Samsung té una actitud molt hostil cap als sindicats o qualsevol tipus d'organització de la plantilla que pugui facilitar un diàleg i una millora real de la seguretat laboral. No és casualitat que aquesta

“ ”

Samsung té una actitud molt hostil cap als sindicats o qualsevol tipus d'organització de la plantilla

La consciència dels consumidors sobre la problemàtica augmenta, i això fa que les grans marques sentin més pressió

indústria s'estableixi precisament a països amb una regulació i aplicació dèbil pel que fa a normes mediambientals i de protecció social. A les instal·lacions de Samsung Electronics Indonesia, per exemple, el 80% dels treballadors són dones d'entre 18 i 25 anys, tenen un contracte de pràctiques per sota del sou mínim i són obligades a fer hores extres. Aquestes empreses fan grans beneficis a costa de l'esgotament de la mà d'obra majoritàriament femenina.

Com es pot posar fi a aquests abusos?

Cal transparència completa sobre els productes químics de la cadena de producció electrònica i un marc regulador clar que garanteixi la seguretat laboral. Hem creat una xarxa internacional de suport, la Campanya Internacional per la Responsabilitat Tecnològica, per garantir l'ús de materials químics completament segurs per als treballadors, els seus descendents i el medi ambient. És bàsic en la "química sostenible" o "green chemistry", que té en compte tot el cicle de vida dels productes químics, i que hauria de ser el principi per a tota la indústria electrònica i química. Però som petites ONG que tenim al davant una de les indústries emergents més grans, que prioritza els seus beneficis ignorant els drets i la seguretat. Les cadenes de producció són complexes, amb un gran nombre d'empreses subcontractades, i això fa difícil detectar els orígens de les males pràctiques. La consciència dels consumidors sobre la problemàtica està augmentant, i això és necessari perquè les grans marques sentin pressió per responsabilitzar-se'n. ●

contrast

La sortida de l'euro pot ser una

No és l'euro, és el model econòmic

Elena Idoate

Economista, membre del seminari d'economia crítica Taifa

L'economia crítica ha estat plantejant el debat sobre l'euro des de la seva construcció, que va revifar quan la crisi econòmica va posar de manifest que, a la UE i la zona euro, els poders econòmics tenen una enorme capacitat d'imposar els seus interessos sobre la població, escombrant drets socials i passant per sobre de la voluntat dels pobles.

La riquesa europea, forjada amb la barbàrie interna i en la seva zona d'influència exterior, no admet més democràcia que la de governs obedients i tecnòcrates. El procés independentista de Catalunya també n'és un exemple. Un conjunt prou important de la població s'ha sentit decebuda per la miserable resposta de la Unió Europea, que ha girat l'esquena a un poble colpejat pels antidisturbis, assetjat per la repressió i privat d'alguns principis democràtics bàsics. Així doncs, per començar, cal que ens qüestionem la incompatibilitat del sistema polític i econòmic que representa l'euro amb certs principis de democràcia, sobirania i drets humans.

El paper dels diners en una economia, com a mitjà d'intercanvi entre les mercaderies i un sistema d'atresorament de la riquesa, no és neutral: representa i promou una determinada relació de poders i dinàmiques econòmiques. L'euro ha aconseguit impulsar la generalització del domini del mercat globalitzat en totes les estructures productives. I ha ampliat el caràcter social de la producció que Karl Marx analitzava explicant que "els individus estan subordinats a la producció social, que pesa sobre seu com una fatalitat".

L'euro ha potenciat un nivell ferotge de competència, amb una divisió del treball imposada en dos sentits. En primer lloc, s'ha consolidat la dualització de les economies de la regió, en la qual els territoris del centre disposen d'un teixit productiu exportador potent, mentre que a la perifèria ha perdut capacitat productiva, alhora que ha absorbit superàvits comercials amb el corresponent creixement del deute. En segon lloc, l'euro ha transmès l'estratègia alemanya de devaluació salarial per tenir millors preus de cara a les exportacions. Si bé l'economia convencional ha titllat la devaluació de la moneda d'un instrument d'empobriment del veí, el cert és que l'empobriment s'ha estès en totes les economies veïnes a través de les reduccions de salaris, que ja no són font d'avantatge competitiu, sinó que han esdevingut una imposició.

Disposar d'una moneda pròpia té avantatges perquè permet que una economia controli algunes variables importants: el tipus de canvi, que altera la relació de preus amb l'exterior quan es donen desequilibris comercials, i els tipus d'interès, que poden fomentar o frenar la inversió i l'endeutament. També permet que el Banc Central financi els déficits públics dels estats.

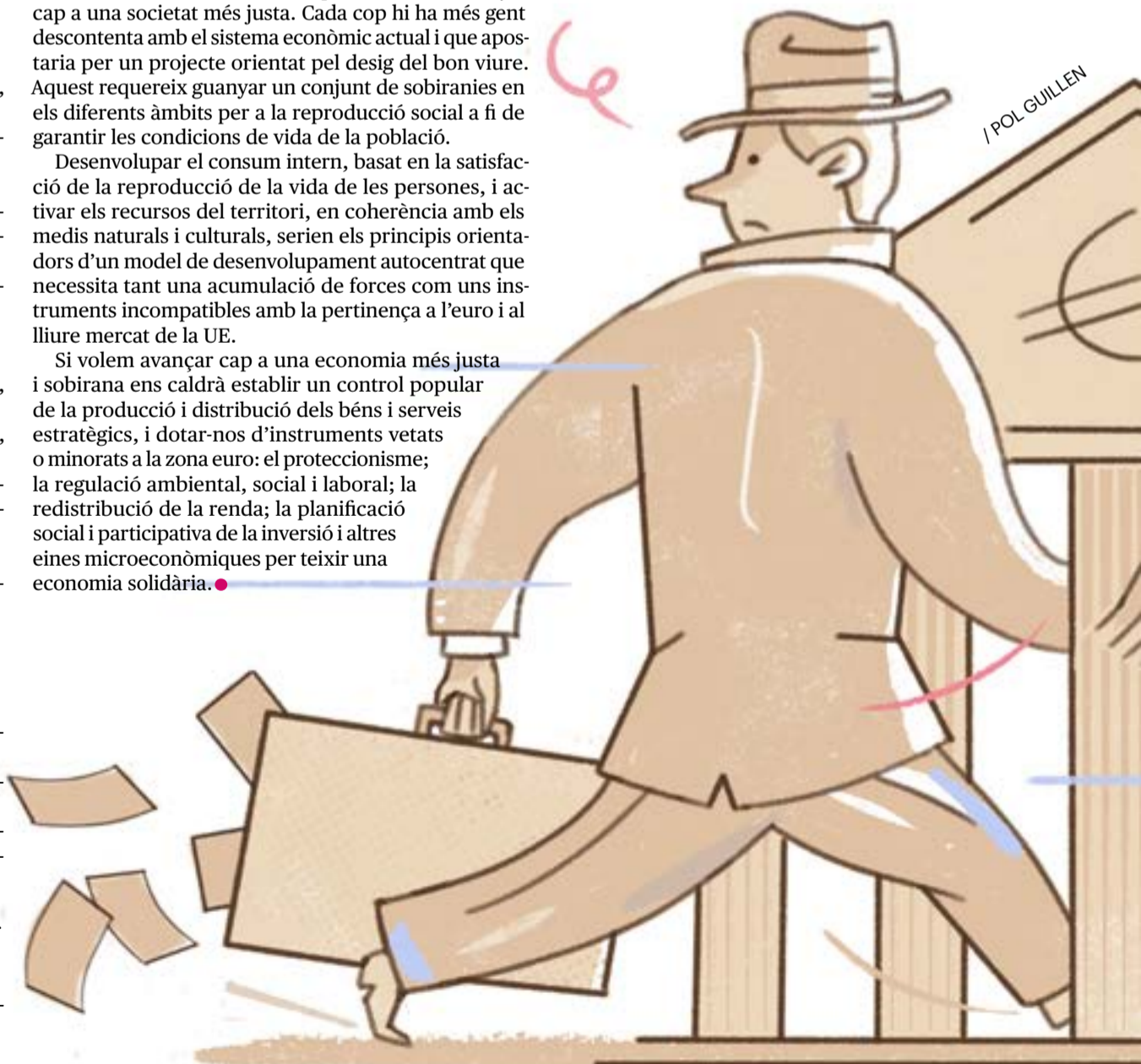
Fonamentalment, però, sortir de l'euro és un trencament amb una estructura jeràrquica de sotmetiment de les economies i amb un model neoliberal que prioritza

els interessos del capital transnacional i els mercats financers per sobre de la creació d'ocupació, l'equilibri comercial i les polítiques socials. Per això, sortir de l'euro és un escenari desconegut i arriscat. Les conseqüències negatives a curt termini són, entre d'altres, la dificultat d'accés a les divises i l'encariment de les importacions i del cost del deute denominat. Però no es tracta de fer una valoració de costos i beneficis, sinó de plantejar un model econòmic i pensar quin paper hi ha de tenir la moneda.

Dins de l'*statu quo* del capitalisme europeu no és possible fer efectiva la sobirania del poble català ni avançar cap a una societat més justa. Cada cop hi ha més gent descontenta amb el sistema econòmic actual i que apostaria per un projecte orientat pel desig del bon viure. Aquest requereix guanyar un conjunt de sobirania en els diferents àmbits per a la reproducció social a fi de garantir les condicions de vida de la població.

Desenvolupar el consum intern, basat en la satisfacció de la reproducció de la vida de les persones, i activar els recursos del territori, en coherència amb els medis naturals i culturals, serien els principis orientadors d'un model de desenvolupament autocentrat que necessita tant una acumulació de forces com uns instruments incompatibles amb la pertinença a l'euro i al lliure mercat de la UE.

Si volem avançar cap a una economia més justa i sobirana ens caldrà establir un control popular de la producció i distribució dels béns i serveis estratègics, i dotar-nos d'instruments vetats o minorats a la zona euro: el proteccionisme; la regulació ambiental, social i laboral; la redistribució de la renda; la planificació social i participativa de la inversió i altres eines microeconòmiques per teixir una economia solidària. ●

La solució a la crisi econòmica?

Banc central i moneda pròpia: una condemna per a Catalunya

Gabriel Colominas

Economista, analista de fons d'inversió financers

El diner és l'últim artífex del sistema de preus, el qual permet l'intercanvi i el comerç, ja que facilita -sota un comú denominador- la coordinació de productors i consumidors. És també l'element indispensable perquè el sector bancari pugui dur a terme la seva activitat de canalització de l'estalvi cap a tota mena d'activitats productives. És per aquest motiu que plantejar-se quin camí s'hauria de seguir, en cas que Catalunya esdevingués un estat independent, és completament pertinent.

Analitzar la permanència o no de Catalunya en la moneda única europea només es pot fer coneixent quines han estat les situacions pretèrites i com han afectat el conjunt de l'economia catalana. La bombolla productiva, mal anomenada immobiliària, gestada al caliu dels tipus d'interès artificialment

baixos del Banc Central Europeu, ha tingut uns costos exageradament alts per a l'economia, però molt especialment per a la societat. A Espanya, el fet que la mida de la bombolla fos tan gran es deu a un seguit de factors.

Amb l'artificial equilibri de tipus de canvi establerts entre les monedes nacionals i la moneda única, es va sobrevalorar el poder adquisitiu de moltes d'aquestes monedes, sense que la pesseta en fos una excepció. Tradicionalment, Espanya mai no havia gaudit d'una política monetària de conservació del poder adquisitiu, i el segle XX no en va ser una excepció. Entre el 1959 i el 1998, la pesseta va patir un total de nou devaluacions, i durant aquest període va perdre el 75,1% del seu valor respecte al marc alemany.

Aquesta pessima gestió de la política monetària va engregar una sèrie de dinàmiques totalment nefastes per al creixement econòmic a llarg termini. El conjunt de la població va viciar el seu estalvi dirigint-lo de forma quasi exclusiva cap a actius immobiliaris, pisos i apartaments, que bàsicament es van utilitzar com el mètode més eficient de transmetre l'estalvi entre generacions. Aquest no és un fet exclusivament espanyol o català, però el rerefons monetari el va impulsar de forma molt important. Això es reflecteix en la taxa de propietat immobiliària espanyola: el 83% dels habitants d'Espanya tenen almenys un habitatge en propietat. El fet que Espanya fos un dels països financerament menys desenvolupats tampoc no va ajudar que els estalvis no es col·loquessin en cap dels actius alternatius, com accions de companyies cotitzades a borsa.

La recepta per a una bombolla perfecta es va completar amb l'entrada de l'euro. Durant la gran convergència europea (1998-2006), demostrada posteriorment fallida, quan

es creia que la Unió Europea es podria moure a una sola velocitat, el diferencial entre els tipus d'interès bancaris i del deute públic pràcticament va desaparèixer. Es va confondre els agents econòmics fent-los creure que no existia una referència essencial entre invertir en deute alemany, portuguès, espanyol o grec. Quelcom semblant va passar en la resta de l'economia, i els senyals erronis enviats per part del Banc Central Europeu van generalitzar les males inversions, però, com hem vist, la bombolla i la posterior crisi no han estat pas culpa absoluta de ningú, tampoc de l'euro.

De mica en mica, es van anar pal·liant els efectes de la bombolla productiva i l'euro ha quedat com una moneda única a la qual els governs de països tendencialment deficitaris no hi tenen un accés directe, una moneda amb la qual no poden fer i desfer a voluntat. La separació entre el control del pressupost i el control del valor de la moneda és essencial per mantenir el dèficit a ratlla i el valor del diner estable. L'exemple d'Espanya és totalment paradigmàtic en aquest sentit: quan el govern no tenia capacitat per afrontar el dèficit acumulat, posava en marxa la impressora i salvava la situació envilint la pesseta i fent empassar a tots els ciutadans l'impost silencios de la inflació.

La sortida de l'euro acabaria irremediablement amb la creació d'un Banc Central Català i d'una moneda pròpia per a Catalunya. Atès que la temptació per als nostres governats és més que evident i tenint en compte tots els precedents ja comentats, ¿seria realment convenient enfrontar-se a la pèrdua de valor continuat d'un hipotètic florí català? Per no parlar dels enormes costos de transacció que se solen produir en canvis de tals dimensions. El diner és, essencialment, un supervivent, i és per això que és de naturalesa poruga. Davant dels rumors de sortida de l'euro, molt probablement es produirien retirades generalitzades de dipòsits de totes les entitats financeres amb seu a Catalunya, entre elles el primer banc d'Espanya, Caixabank, i un altre d'importància europea creixent, el Banc Sabadell. Suposant que el fràgil capital d'aquestes dues entitats sobrevisqués a un terratrèmol de tals dimensions, es deslocalitzarien per evitar veure els seus dipòsits i actius convertits en una futura moneda de valor potencialment desconegut. Això potenciaria una desbanca rització de Catalunya, quelcom molt perjudicial a curt i mitjà termini. A més a més, les entitats que decidissin quedar-se perdrien l'accés directe a l'aixeta de liquiditat del BCE, mecanisme especialment necessari en moments d'incertesa.

També cal dir que quedar-se dins la moneda única també comporta alguns maldecaps. Hem de tenir en compte l'efecte multiplicador que produeix l'euro durant els cicles expansius impulsats pel diner barat i les posteriors recessions, d'aquí que no tenim la certesa que això no es repetís. De totes maneres, quedar-nos fora de l'euro tampoc asseguraria que un fenomen com aquest no afectés una economia amb un teixit productiu tan interconnectat amb Europa com ho és la catalana.

Un banc central amb moneda pròpia seria una condemna per a aquest país. En canvi, acceptar la política monetària dictada pel Banc Central Europeu no només ens evitaria tenir l'enemic a casa i assolir a llarg termini uns pressupostos governamentals més equilibrats, sinó que probablement ens proporcionaria una estabilitat de la capacitat adquisitiva superior a la que podríem assolir per nosaltres mateixos. ●

pàgina oberta

La mordassa del mur de Múrcia

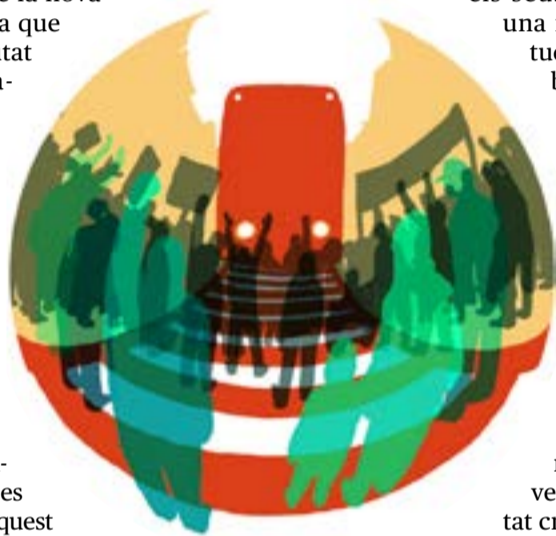
Joaquín Contreras Rivera | @SoterramientoMu
Portaveu de la Plataforma Pro-Soterrament

La proposta d'arribada de l'AVE a Múrcia se sustenta en una línia d'alta velocitat que serpenteja per la Comunitat Valenciana -Novelda, Montfort i Elx- i per la de Castella-la Manxa -Conca-, i que allarga el recorregut a Madrid un 25% més que la línia històrica Cartagena-Chinchilla-Albacete. Això suposa un trajecte de 100 quilòmetres més i l'abandonament de la línia Cartagena-Múrcia-Madrid, amb més de 150 anys d'antiguitat, que vertebrava la regió amb les parades intermèdies. Una dura garrotada a la infraestructura ferroviària de la regió més mal dotada de trens de tot Espanya, sense un sol quilòmetre de via electrificada. El ferrocarril com a element vertebrador de la regió es pot donar per perdut.

Després de la proposta de la ministra de Foment, Ana Pastor, i el president Valcárcel, el 2014, d'una arribada de l'AVE a la regió que transgredia un conveni signat el 2006 entre les tres administracions públiques -estatal, regional i municipal- que resolva el pas per la ciutat de Múrcia amb un soterrament del trajecte urbà i una nova estació soterrada i intermodal, es va accentuar la lluita que la Plataforma Pro-Soterrament ha estat defensant des de fa gairebé trenta anys. Les concentracions pacífiques al pas de nivell de Santiago el Mayor cada dimarts eren gairebé un ritual reivindicatiu que no causaven cap problema greu a Foment, tret d'alguna aturada de la circulació de trens puntual i curta. Però a partir del setembre, els veïns han vist avançar les pantalles

separadores de la nova línia ferroviària que dividiran la ciutat i la mobilització ha adquirit una dimensió especial en prendre consciència de la situació real de la ciutat, que ara ja és evident. Des del 12 de setembre, diàriament, centenars de veïns es manifesten en aquest punt; durant tres dies consecutius es van ocupar les vies de manera pacífica i es va suspendre la circulació ferroviària, amb l'objectiu de forçar una negociació que evités la partició de la ciutat.

No es tracta d'una oposició a l'arribada de l'AVE a Múrcia, sinó que es duï a terme com es va pactar el 2006, amb les vies soterrades i sense dividir la ciutat, tal com tampoc ha passat a Valladolid, on deu anys després de l'arribada de l'AVE amb una promesa de soterrament posterior, no s'ha dut a terme, i Valladolid ha quedat partida definitivament per la línia d'alta velocitat. Les mobilitzacions s'han succeït diàriament durant més de sis mesos. El 30 de setembre, més de 50.000 ciutadans vam sortir als carrers de la capital en defensa del soterrament. Però no ha servit de res davant els tres governs, que han promogut una campanya d'assetjament policial amb un desplegament desproporcionat mantingut ininterrompudament més de 180 dies, amb l'objectiu evident de generar por i atacar la llibertat de ma-

/ GERARD PLA

nifestació i reunió que la Llei Mordassa restringeix.

Hem viscut moments de tensió i proclamat sempre la defensa pacífica i no violenta de la nostra tesi, tot i que s'han produït certs episodis violents esporàdics que hem condemnat sense paliatius. Una pluja de multes, moltes de les quals sense cap fonament, han estat ordenades des de la Delegació del Govern, sobretot després de l'arribada de Francisco Bernabé -antic conseller d'Obres Públiques-, i el cessament de qui administrava el càrrec a desgrat del ministre de Foment, que exigia més duresa contra els ciutadans.

Malgrat tot, cada nit, centenars de veïns -de manera pacífica i no violenta- segueixen dient: "No volem cap mur, no volem que ens expulsi de la nostra ciutat", mentre són testimonis de com aquest mur es consolida davant

els seus nassos, amb una repressió institucional impensable en un estat de dret, abonant la crisi social i el patiment d'uns barris obrers al sud de la ciutat de Múrcia, tan sols a un tret de pedra de la casa consistorial, però que veuen com la ciutat creix cap al nord mentre es provoca la nostra ruïna urbanística, econòmica i sociològica. Amb centenars de membres de la Policia Nacional per imposar una solució no acceptada per la societat murciana. Per afrontar aquesta situació de veritable violència institucional, ens hem vist obligats a recórrer a una campanya de finançament col·lectiu, amb la qual esperem evitar que la defensa dels drets ciutadans -i dels interessos generals de ciutat- recaigui sobre la butxaca de persones, moltes d'elles pensionistes amb recursos escassos.

Aquest és el panorama que estem vivint a la ciutat de Múrcia, que ha transcendit a la resta d'Espanya. La nostra mobilització ja està sent objecte d'atenció per part de col·lectius socials que lluiten per causes justes i que ens han mostrat la seva solidaritat i el seu suport. No obstant això, els nostres governants mantenen la seva tesi inamovible, que només compta amb el suport d'una elit social que li és submissa per pròpia conveniència.

Però els veïns mantenen la seva lluita pacifi-

ca seguint l'exemple de Gandhi i no declinen les mobilitzacions, enfront d'un delegat del govern que ha endurit la seva estratègia amb l'objectiu clar de desprestigiar i criminalitzar aquesta plataforma i d'atemorir la ciutadania, que pateix una repressió institucional impròpia d'un estat de dret, amb raons tan insignificants com "menjar pipes i llençar les closques de manera desafiant davant dels agents de la policia", que farien riure si no anessin acompanyades d'una sanció de 1.000 euros.

No obstant això, s'han produït reaccions a favor nostre, fins i tot de persones que altres vegades censuraven les nostres actuacions, i que han arribat a criticar la situació impresentable provocada pel delegat del govern. Com a exemple, us trasllado un tuit d'un murcià magistrat del Tribunal Suprem, Antonio Sales: "Fa temps, jo vaig ser crític amb la Plataforma, però si la Delegació del Govern els multa simplement per concentrar-se pacíficament, han de recórrer les sancions i segur que s'imposarà la veritat. Ha de respectar-se la defensa pacífica dels drets. En això tenen el meu suport."

Els ciutadans mantenen les nostres mobilitzacions perquè s'ajusten al dret, són pacífiques i no violentes, compten amb el suport de la ciutadania, defensen els interessos generals de la ciutat i la regió i no responen a la consigna de cap grup polític. I reaccionen davant de l'absolut despropòsit, com és l'obstinació de fer arribar l'AVE a l'estació de Múrcia, en superfície, dividint la ciutat. ●

“
Malgrat les multes, cada dia, centenars de veïns segueixen dient que no volen el mur

Manresa des de baix

L'Ateneu
Popular
La Sèquia
/ SERGI
RUGRAND

El moviment popular ha consolidat una xarxa de projectes d'habitatge, pedagogia i cultura per donar resposta a les necessitats de veïnes i famílies afectades per l'exclusió i els desnonaments

Vicent Almela i Guille Larios | @La_Directa

Amb el teló de fons de les muntanyes de Montserrat, rodejada de séquies i la confluència propera entre els rius Llobregat i Cardener, és des d'on s'alça la capital del Bages. A mesura que penetrem en els seus carrers, la perspectiva de Manresa revela un municipi que ha integrat en la seva composició urbana el pas de civilitzacions dels darrers segles, així com el llegat de les diferents fases de creixement i decadència industrial i econòmica a la regió.

La darrera, d'expansió urbanística, es va originar al llarg del segle passat amb l'afluència de migració obrera provinent del sud de l'Estat espanyol que venia a treballar a les empreses manresanes del potent sector tèxtil. Fàbriques als límits de l'àrea industrial de Barcelona que, amb el pas dels anys, van tancar i van redirigir el flux de mà d'obra cap a la indústria del transport i l'automòbil, en factories com Lemmerz o Pirelli. Tot plegat va fer que a les fàbriques i al sector miner de la comarca, tanmateix, ressorgís la tradició de lluita i mobilització social.

L'arribada de més població, alhora, va comportar l'edificació massiva als afores

de la ciutat, amb residències i urbanitzacions, deixant el nucli antic de la ciutat progressivament deshabitat. Avui dia, prop del 40% del parc d'habitatge del barri vell de Manresa està buit. De fet, s'ha convertit en la ciutat on hi ha el percentatge més alt de pisos buits de Catalunya (uns 8.000), que representen el 23% del parc d'habitatge.

Aquest centre històric laberíntic de botigues i bars, d'edificis nous, rehabilitats, mig esfondrats o abandonats és un dels barris més empobrits de Manresa. Tanmateix, és el que concentra ràtios d'immigració més elevades i on resideixen moltes de les persones d'economies més precàries, que hi troben habitatges més assequibles i modestos.

Des d'aquí és on el moviment popular de la ciutat ha desenvolupat un projecte polític centrat en l'acompanyament i el reallotjament de famílies que no poden pagar el lloguer, persones que viuen en barraques, infrahabitatges o viuen okupant pisos sense les condicions d'habitabilitat.

Col·lectius provinents de diferents espais polítics han aconseguit llimar diferències ideològiques per articular »

Bamba Lamine, d'onze anys, ens explica què fan a l'Escola Popular / SERGI RUGRAND

» un front d'acció unitari, de vocació transversal, vertebrat al voltant de la Plataforma d'Afectades per la Hipoteca i contra el Capitalisme del Bages (PAHC) i sota el sostre comú de l'Ateneu Popular La Sèquia.

“El context social de Manresa ha obligat els col·lectius a obrir-se i crear espais de participació política més amplis, a parlar i dirigir la seva militància cap a espais menys còmodes, menys d'autoconsum, amb gent amb qui abans hi havia poc tracte en no coincidir-hi”. Ens ho explica Nil Saladich des d'una de les sales polivalentes de La Sèquia, un palau senyorial okupat ara fa set anys -quan era propietat de l'orde religiós de les Filles de Sant Josep-, a tan sols 200 metres de l'Ajuntament. El consistori en va adquirir la titularitat quan l'ordre de desallotjament era imminent. L'activista, membre de l'Ateneu i de l'Escola Popular (coneguda com a *escoleta*), afegeix: “El contacte ha estat molt positiu, les mobilitzacions a Manresa compten ara amb nova gent que s'hi ha sumat i que va més enllà d'un perfil de gent blanca de classes més o menys benestants”.

La Sèquia com a pal de paller

L'any 2009 va ser el punt de partida del moviment popular actual. Saladich explica com el projecte de La Sèquia va fer possible un espai de trobada de gent que compartia un ideari comú, gent contrà-

ria a l'ordre actual de les coses que volia crear un món diferent. “L'Ateneu va fer convergir gent de sensibilitats molt

Des de l'Ateneu Popular La Sèquia han impulsat projectes propis, com la sala d'actes, l'espai de dansa i circ o la biblioteca

diferents i ha estat el pal de paller, l'espai de trobada des d'on s'han gestat directament o indirectament molts dels projectes actuals”. I afegeix que setmanalment hi passen centenars de persones de molts col·lectius, com el CDR, les bastoneres Manrússia Van del Pal, Acció Lila, la PAHC, l'Escola de Dones, el SEPC, la Xarxa d'Aliments, la cooperativa de consum La Guixa o el cor reivindicatiu Els Incordis. El mateix Ateneu també ha impulsat projectes propis, com la sala d'actes, l'espai de dansa i circ o la biblioteca, que és més flexible en temps d'exàmens que els horaris de la biblioteca municipal. Finalment, l'ampli pati de l'edifici ha servit per construir un rocòdrom, que serveix com a espai de joc per als infants de l'escoleta popular.

Set blocs recuperats en set anys

Des del naixement de la PAHC Bages a l'ateneu La Sèquia, fins a set edificis han estat recuperats per real·lotjar-hi famílies. Des de l'any 2013, amb la primera okupació, s'ha donat una alternativa habitacional i formativa a 170 persones, la majoria famílies precàries que no obtenien cap resposta per part d'administracions públiques. “L'Ajuntament segueix sense donar solució a la majoria de les famílies

que acull l'Obra Social del Bages i a moltes altres que s'adrecen a Serveis Socials, més enllà d'una pensió o alberg, sovint en un altre municipi”, explica Clàudia Sorinas, membre de la PAHC.

Quatre dels set immobles són propietat de la Societat de Gestió d'Actius Procedents de la Reestructuració Bancària (SAREB), la societat mercantil creada i gestionada pel govern espanyol després del rescat bancari. L'evolució del perfil de real·lotjades per la PAHC ha canviat els darrers anys, passant dels casos d'afectades per la hipoteca a les actuals situacions de vulneració i violència estructural, persones sense papers, malaltes o directament sense habitatge. En tot aquest procés, la PAHC demana a les famílies que s'impliquin en la plataforma, almenys durant un mes, donant suport a altres veïnes que necessiten un espai on viure.

Gràcies a la negociació i pressió de la PAHC, al Bloc 2 -okupat el 2014- la majoria de les residents ja han aconseguit un lloguer social. Al Bloc 3 hi ha disset pisos on viuen quinze famílies. Najia Daliri, veïna d'aquest bloc, ens explica com s'ha implicat en totes les assemblees de la PAHC des que va ser real·lotjada, ja que “tan sols aquest col·lectiu m'ha ofert una solució a la meua situació”. Des del Bloc 7, alliberat el passat mes de gener, Miryan Malki afegeix: “Li dec tot a la PAHC. Elles m'han acompanyat en el

procés d'aconseguir habitatge, però sobretot en la manera de funcionar. Som com una gran família, sempre a punt per donar suport quan algú ho necessita”.

Un espai d'educació crítica i popular

Sortint de La Sèquia creuem la plaça Major per arribar al número 12 del carrer Sobreroca, on es troba el Bloc 4 -okupat el mes de febrer de 2015- i on des d'aleshores viuen diverses famílies que no disposaven d'un habitatge. Als baixos d'aquest edifici s'engegava, l'octubre de 2016, el projecte de l'Escola Popular de Manresa, amb l'objectiu “d'oferir un reforç escolar als infants a qui les seves famílies -moltes d'elles residents als blocs d'habitatges- no podien pagar un professor particular, o que pel fet de ser famílies migrants que gairebé no parlaven l'idioma i, per tant, no podien ajudar les criatures amb els deures”, detalla Clàudia Sorinas.

Perquè ens expliqui com funciona el dia a dia del projecte ens trobem a les portes de l'escola amb Bamba Lamine, un nen d'onze anys -un dels 40 infants que són actualment usuaris de l'espai-, que ens obre les portes del centre: “Que com et podria explicar què és l'escoleta? Doncs mira, a les cinc, quan acabem el col·le, ja s'obren les portes. Aleshores, venim aquí i això és un espai on ens ensenyen moltes coses, fem activitats, fem els deures, sortim a jugar... Normalment, quan arribem sempre hem de fer els deures que ens manen al col·le, que intentem fer al principi i d'una manera ràpida però conscient, per després poder participar en l'activitat que ens han preparat els professors i les professores d'aquí”.

Lamine ens explica que cada dia l'espai es divideix en quatre àrees: lectura i comprensió, tangram, berenar i joc de matemàtiques. “Cadascú va a l'espai que li ve de gust, depenent del que tingui ganes de fer, i si jo, per exemple, no vull fer matemàtiques avui, ja ho faré la setmana que ve”, detalla. A les set és hora de tancar les portes i marxar cap a casa, i mentre a algunes d'elles les venen a buscar, les altres marxen soles perquè són veïnes del barri i les seves cases són a prop. “Amb molts nens i nenes de l'escoleta ja ens coneixíem abans perquè som veïns, tot i que gràcies a l'escoleta també treballam per tenir una bona amistat i un bon vincle”.

Des de 2013 s'ha donat una alternativa habitacional i formativa a 170 persones, la majoria famílies precàries

A banda de fer els deures i ajudar amb el reforç escolar, l'objectiu de l'escoleta, segons ens expliquen des de la PAHC, també és “reflexionar i debatre sobre temes que ens afecten, als nens i als adults, amb el context social en què vivim”. Quan preguntem a Lamine com

ens treballa això, ens explica que molts cops a l'espai de lectura treballen textos on es parla de l'assetjament escolar o la violència, “i aquí fem reflexions i debats sobre per què no hem de fer. També fem representacions teatrals sobre el que estem treballant, per així resumir el tema conceptualment i poder fer una reflexió col·lectiva o un debat”. Lamine acaba l'entrevista enviant un missatge a tots els nens

i nenes de Manresa: “Recomanaria a tots els nens que vinguessin a passar la tarda amb nosaltres. Fem els deures, activitats en grup, juguem, pensem, reflexionem... Quan quedin places, correu cap aquí!”.

Treballar la ràbia i l'exclusió a través de la boxa

Abans de marxar ens apropem a l'Ateneu Anarquista La Ruda -a escassos cinc minuts caminant des de l'Escola Popular-, un espai okupat el 2015 per un conjunt de persones del moviment llibertari per tal d'encabar inquietuds i projectes al marge de les institucions. El passat mes d'octubre, s'engegava al soterrani d'aquest edifici l'Escola Popular de Boxa. Bernat ens recorda que el projecte va sorgir després de comprovar la realitat dels nois del barri: “Vam veure que hi havia molts xavals -normalment entre els 14 i els 22 anys- que es passaven el dia al carrer donant voltes sense gaires coses a fer. Vam pensar que estaria bé poder-los oferir un espai on trobar-se i fer una pràctica esportiva del seu interès, com pot ser la boxa, i a partir d'aquí saber com estan, què necessiten i treballar alguns valors”.

Després de ficar-se en contacte amb la PAHC per explicar-los el projecte, van començar amb la difusió i aviat van engegar l'activitat, que de moment es basa en un entrenament d'una mica més d'una hora un cop per setmana. “Alguns dels nens que venen a l'escola de boxa són de famílies de la PAHC, i també hi ha les educadores socials “còmplices” -que els diem nosaltres-, que també ens deriven xavals. Des de l'inici del projecte han passat per l'escola una trentena d'adolescents, tot i que l'assistència sol ser irregular per la situació difícil en què

es troben, i de moment els acompanyants només podem assumir un entrenament d'un dia a la setmana, però la idea és -amb el temps- poder consolidar el projecte i obrir més dies”, comenta Bernat.

L'espai, a banda de la boxa, també compta amb màquines de gimnàs per poder fer altres activitats:

“Aquesta estona ens serveix també per poder parlar amb ells d'altres temes. Anem tenint converses informals i així és com entrem en contacte amb les necessitats que tenen, la seva realitat, i a poc a poc anem creant un vincle”, afegeix.

L'altra dificultat principal té a veure amb l'estigma social quan es relacionen els xavals de barri amb la pràctica de la boxa, ja que, segons Bernat, socialment salten totes les alarmes: “Nosaltres intentem treballar tota la pràctica de la boxa amb una perspectiva pedagògica. I el que veiem és que molts dels nanos

tenen molta ràbia a dins i no se la treuen per les realitats que els toca viure, i, aleshores, el que intentem aquí treballar és aquesta ràbia. No evitar-la, sinó canalitzar-la. A més a més, quan fas boxa tu ja pots veure més o menys com està el nano. Ja saps si està nerviós, si és un nano que necessita apoderar-se”. Per concloure,

Bernat ens diu: “Per nosaltres, el més important és que els nanos tinguin un espai on sentir-se còmodes i segurs, i on estableixin un vincle perquè no es quedin tot el dia al carrer amb totes les coses perjudicials que això pot tenir per a ells”.

“Vam pensar que estaria bé oferir-los un lloc de trobada on practicar un esport del seu interès, com la boxa”, diu Bernat

El rocòdrom és una de les infraestructures del moviment popular / SERGI RUGRAND

Desenes de persones i famílies viuen als set blocs okupats a Manresa / SERGI RUGRAND

LA LLUITA PER LA MEMÒRIA A EGIPT

Set anys després de la Primavera Àrab, les egípcies combaten per preservar els records de la revolució malgrat els esforços del règim per esborrar-los

Marc Español | @mespanolescofet
El Caire

Segons Human Rights Watch, 1.000 persones van ser assassinades en el desallotjament de l'acampada pro-Morsi

Amb les places silenciades i els carrers ensangonats, el règim va assaltar la memòria col·lectiva

Una de les primeres tendes de campanya que va veure florir la plaça Tahrir del Caire en esclatar la Revolució del 25 de gener de 2011 va ser la dels mitjans de comunicació. Coronada amb un cartell que la batejava com “el punt de recollida de fotografies i vídeos”, la iniciativa havia estat impulsada per activistes, blogueres i defensores dels drets humans, i tenia per objectiu reunir tot tipus de continguts multimèdia enregistrats durant les manifestants per tal de fer-los públics a la xarxa tan de pressa com fos possible.

“Proporcionar aquests continguts ajudava a demostrar que el govern només estava difonent mentides, rumors i notícies falses. I la importància d'aquest material també raïa en el fet que les violacions podien ser provades: vídeos que mostren un policia disparant contra manifestants pacífics o una foto d'un franc tirador apuntant contra algú”, explica en el seu bloc Ramy Raouf, un dels membres d'aquell projecte.

La tenda dels mitjans era només una de les moltes iniciatives aparegudes a Egipte arran de la revolució que tenien la voluntat manifesta de contestar, no només el discurs oficial que el règim de Hosni Mubarak estava intentant imposar sobre els esdeveniments en curs, sinó també la narrativa construïda durant les tres llargues dècades de dictadura prèvies a l'aixecament.

“En períodes de transició, la gent sovint desafia allò que creu saber sobre una situació”, explica Judy Barsalou, politòloga estatunidenca que ha estudiat les actituds de les egípcies respecte a la justícia i la rendició de comptes en l'època posterior a Mubarak. “I el fet que una transició estigui en marxa pot reflectir que la gent ja ha rebutjat les narratives de l'Estat sobre el pasat i està intentant introduir un nou ordre”, continua.

Egipte es fon a negre

Tanmateix, les possibilitats que les demandes ciutadanes de “pa, llibertat i justícia social” arribessin a materialitzar-se i que la democràcia s'obrís pas des de les cendres d'un govern autocràtic van començar a esvaïr-se ràpidament. La revolució, segrestada primer per un pacte

entre els Germans Musulmans i les totpoderoses forces armades i, a partir de l'estiu de 2013, pel règim militar d'al-Sisi, va fracassar. El sistema no va caure.

Amb la derrota de les forces revolucionàries i la victòria d'un sistema reforçat, una altra batalla -molt més subtil- s'obria pas. Amb les places silenciades i els carrers ensangonats, era l'hora del règim d'assaltar la memòria col·lectiva.

“En el període posterior al 2011, el Ministeri d'Educació d'Egipte explicava als currículums escolars l'èxit de la Revolució del 25 de gener a través de la caiguda de Hosni Mubarak, convertint-lo en l'únic blanc de la insurrecció. D'aquesta manera, el sistema militar i policial que encara governa Egipte, i que havia donat suport a Mubarak, en sortia exculpat, mentre l'expresident es convertia en el boc expiatori. Com a participants de l'aixecament, des de 2011 i sempre que vam poder fins a finals de 2013, la demanda era que ‘el poble vol la caiguda del sistema’. Indubtablement, aquell sistema no va caure el 2011, ni tampoc ho va fer en cap de les eleccions o cops d'Estat que han tingut lloc des d'aleshores”. Paraules d'un membre de Mosireen -col·lectiu de mitjans egipcis nascut de l'explosió del periodisme ciutadà i de l'activisme cultural durant la revolució- que exemplifiquen el refinament amb què l'actual règim egipci intenta imposar una narrativa pròpia sobre el període revolucionari que va inundar el país entre els anys 2011 i 2013.

Segons Menna al-Masry -encarregada del programa sobre veritat, memòria i conflicte de l'Associació per a la Llibertat de Pensament i Expressió (AFTE)-, després d'un període de conflicte l'Estat ha d'impulsar comissions i llocs de consciència com memorials i museus, a més de commemorar l'esdeveniment, uns mecanismes que a Egipte només han servit als interessos del règim.

“En els temps de Mohamed Morsi (2012-2013) es va escriure un informe sobre els fets succeïts entre el febrer de 2011 i el moment de la seva elecció com a president”, comenta al-Masry, però “l'informe no es va publicar i segueix sent secret”. Així mateix, el procés “es va repetir una altra vegada amb [els enfrontaments de] Rabaa

“El sistema no va caure el 2011, ni amb les eleccions ni els cops d’Estat”, diu un membre del col·lectiu Mosireen

Per combatre l’ofensiva estatal de desmemòria han impulsat un arxiu amb milers de fotos, vídeos i documents

(2013), quan hi va tornar a haver una Comissió de la Veritat que va investigar els incidents. De nou, va ser una comissió molt esbiaixada” que conclouia que “no s’hi havia comès cap crim i que no hi havia hagut un ús excessiu de la força”. Segons Human Rights Watch, al voltant de 1.000 persones van ser assassinades pels cosos policials i militars durant el desallotjament de campaments de simpatitzants pro-Morsi, llavors ja deposat.

“Un [altre] mecanisme utilitzat per l’Estat és el finançament de memorials, com els de les places Tahrir i Rabaa”, continua la investigadora, que recorda com el primer “glorificava la Revolució i alhora el rol de la policia i l’exèrcit en protegir-la”, d’acord amb la narrativa oficial. “En el cas Rabaa, hi ha un símbol d’una esfera (el poble egipci) abraçada per dues figures que representen l’exèrcit i la policia”, la qual cosa obvia “el que va tenir lloc a Rabaa, que és una de les pitjors massacres de la història moderna d’Egipte, si no la pitjor”.

“L’Estat utilitza tots els instruments disponibles per ser a tot arreu i intentar afectar la manera com la gent recorda el passat i imagina el futur”, agrega Barsalou, que afegeix l’ús de la televisió, la ràdio, els diaris, les xarxes socials i les escoles a la llista d’al-Masry.

No oblidar-ho mai

Per combatre aquesta ofensiva estatal sobre la memòria col·lectiva, el grup Mosireen va impulsar a mitjans de gener un arxiu que, inicialment, contenia 858 hores de vídeos i milers de fotografies i documents que retraten històries del període revolucionari des de centenars de perspectives diferents.

“El règim actual, que forma part d’aquell al qual ens oposàvem l’any 2011, està intentant eliminar la idea de revolta, la idea d’aquell 25 de gener, mentre que nosaltres estem intentant mantenir-ne la memòria viva, perquè aquell moment tornarà”, comenta el col·lectiu, que afegeix: “Mai hem reclamat cap neutralitat, ni com a grup ni com a arxiu, perquè no busquem imitar el rol periodístic d’observador. Creiem en les demandes del 25 de gener i estem profundament compromeses amb la revolució”.

Per a Barsalou, l’arxiu 858 és un exemple de la democratització del procés de construcció de la memòria col·lectiva. “A Egipte hi havia molta gent fent fotografies, creant art, fent grafitis, elaborant pel·lícules sobre les manifestacions, compartint les imatges pròpies amb amigues que havien estat ferides o assassinades”, enumera la investigadora, que defensa que “aquella fou una forma clau en què la memorialització va tenir lloc”.

“La Revolució egípcia va suposar definitivament una ruptura en la consciència de les egípcies, i aquesta ruptura va crear un espai per a discursos sobre el passat, el present i el futur”, rememora al-Masry. “Aquest diàleg, sota el règim actual, està sent oprimint i suprimit”, de manera que “no hi ha espai per continuar-lo en espais públics. [...] Però hi ha espais alternatius on la gent ja està tenint aquests diàlegs”. I remarca: “Sí, és un diàleg sota una força terroritzant, però encara existeix”. “Aquesta lluita no és única de la societat egípcia”, arrenca la membre de Mosireen: “La nostra és una més entre tantes altres que han tingut lloc en el passat i aquelles que vindran”.

Segons defensa Barsalou, els espais de memòria alternatius tenen primerament l’objectiu de buscar el reconeixement del dany causat a les víctimes de l’abús de poder, l’absència del qual fa impossible refer els llaços al país. “Sovint hi ha una forta empenta per a promoure la reconciliació en un intent de crear pau social i política, però això suposa una càrrega sobre les víctimes i les supervivents, i és injust demanar-los-ho en absència d’una justícia real”, exposa. “La justícia ha de precedir la reconciliació”.

“La justícia és legal i és històrica”, segueix al-Masry. “La justícia històrica s’aconsegueix mantenint vives les memòries i perseverant-les per no oblidar-ho mai. A la vegada, la justícia històrica contribueix al vessant legal de justícia, en la mesura que, en el futur, podrem consultar els arxius, com el de Mosireen, per arribar a alguna forma de compensació i perdó per part dels agressors”. I conclou: “Mantenir vives les memòries pot contribuir -d’aquí a 30, 40 o 50 anys- a alguna forma de justícia”. ●

LA TERRA, PER A QUI LA COMPRA?

La repressió s'acarnissa amb les comunitats indígenes a l'Argentina que intenten combatre la privatització i la concentració de terres en mans estrangeres

Cecilia Valdez | @denderas
La Plata

“**D**iu que som terroristes; però, si ho som, on són els morts? Els morts els posem nosaltres. Aquí no hi ha terrorisme, aquí hi ha un poble fart, que es defensa com pot, amb pales, matxets, serres elèctriques, eines de treball. Aquest és el nostre arsenal. Si això no és un judici polític, què és?”, es preguntava el líder maputxe Facundo Jones Huala el passat 28 de febrer, durant la seva declaració en el segon judici d'extradició al qual s'enfronta a l'Argentina.

Acusat d'un incendi intencionat a la localitat xilena de Pisu Pisue, Jones Huala podria ser extradit a Xile, on s'enfronta a penes d'entre cinc i deu anys de presó. Es tracta d'un cas en el qual totes les imputades xilenes van ser absoltes per manca de proves. En el cas de Jones Huala, que té documents argentins, el seu primer judici d'extradició va ser anul·lat perquè es va demostrar que s'havia torturat testimonis.

El cas de Jones Huala ha contribuït a posar llum a la lluita dels pobles maputxes a l'Argentina. Una visibilitat recent que també ha vingut donada per la repressió que han patit les lluites de les comunitats Pu Lof Cushamen (Chubut), a la qual pertany Jones Huala, i Lof Lafken Winkul Mapu (Río Negro). La primera habita unes terres que ara es troben en mans de Luciano Benetton, l'empresari italià de la coneguda marca de

roba. La violència policial contra les protestes en suport del líder polític empresonat va posar fi a la vida de l'activista Santiago Maldonado l'agost passat, en un capítol encara per esclarir. La segona comunitat habita al llac Mascardi. Allà, el novembre passat, una bala disparada des de l'esquena va causar la mort a Rafael Nahuel, un jove de 21 anys que participava en una protesta per a la recuperació d'unes terres indígenes.

En aquest sentit, Amnistia Internacional ha manifestat recentment la seva preocupació per la repressió creixent a l'Argentina contra els pobles indígenes i la falta de resolució d'un conflicte etern, el del territori, en un informe on reconeix el litigi entre l'Estat argentí i els pobles originaris.

Així mateix, també hi ha hagut algunes notícies positives els últims dies. Després de 34 anys de denúncies, fa poc es va saber que la Cort Interamericana de Drets Humans interindrà en un cas obert a l'Argentina sobre els territoris ancestrals de pobles indígenes. El conflicte gira al voltant de 634.000 hectàrees situades al departament de Rivadavia, al nord del país. L'associació Lhaka Honhat -que aglutina comunitats dels pobles wichí, chorote, chulupí, toba i tapiete- reclama que l'Estat garanteixi l'accés d'aquestes comunitats a les seves terres ancestrals, que es delimiti el seu territori i se'ls faciliti un títol de propietat.

Pobles originaris

Però d'on sorgeix la disputa que descriu l'informe d'Amnistia Internacional? Segons el mapa elaborat el 2013 per la Trobada Nacional d'Organitzacions Territorials de Pobles Originaris (ENOTPO), a l'Argentina hi ha 39 pobles indígenes repartits entre les diverses províncies del país. Després del genocidi perpetrat durant el període de la conquesta espanyola i la consolidació de l'estat-nació el segle XIX, la qüestió indígena va estar marcada per polítiques estatals que pretenien incidir en la vida d'aquest col·lectiu.

La Constitució argentina reconeix en el seu article 75 “la preexistència ètnica i cultural dels pobles indígenes argentins”, garanteix la “personalitat jurídica de les seves comunitats”, “el respecte a la seva identitat i el dret a una educació bilingüe i intercultural”, així com “la possessió i propietat comunitàries de les terres que tradicionalment ocupen” i assegura “la seva participació en la gestió referida als seus recursos naturals”. Tanmateix, des que l'article va ser aprovat, l'any 1994, s'ha avançat molt poc en aquest àmbit.

“Per nosaltres, el concepte de *territori* és integral. Fa milers d'anys que els nostres pobles viuen en aquests territoris, que posseeixen una gran diversitat i riquesa biològica. Som coneixedors d'aquesta diversitat i posse-

ïm pràctiques i sabers culturals que transmetem d'una generació a una altra. Aquesta concepció de relació i complementaritat difereix àmpliament del valor utilitari atribuït des d'una mirada mercantilista occidental”, assenyala ENOTPO en el seu quadern, on fa una declaració d'intencions de la voluntat dels pobles originaris.

En la mateixa publicació, les comunitats indígenes defensen el valor de les formes pròpies d'organització política, “que són la continuïtat de les institucions ancestrals de cada poble”. En aquest sentit, indiquen que els càrrecs polítics que tria cada comunitat com a representants són habitualment membres que són valorats per la seva participació i compromís en la defensa dels drets dels seus pobles, mentre que la presa de decisions en la majoria dels casos es fa a través d'assemblea, per vot o per consens.

Assumptes legals

La preocupació i mobilització dels pobles indígenes està justificada. A l'Argentina, la Llei 24071, amb vigència fins a l'actualitat, obliga a consultar els pobles indígenes sobre tot allò que tingui relació amb els seus territoris, tot i que aquest mecanisme mai no s'ha complert del tot.

Però, a la vegada, el 30 de juny de 2016 es va publicar el Decret presidencial 820/2016, pel qual es modifica la Llei de Terres, que va permetre actualitzar el reglament marcat pel Codi Civil i Comercial, que fins aleshores limitava la compra de terres per part d'estrangers. La nova legislació va flexibilitzar els marges normatius a favor dels inversors internacionals, que ara tenen via lliure per establir-se en àmbits estratègics en matèria de recursos i seguretat, cosa que ha despertat l'alarma d'organitzacions socials, camperoles i de petits i mitjans productors, segons assenyala un informe elaborat per Claudio Della Croce al portal de notícies NODAL.

Abans de la seva flexibilització, la Llei de Terres establí restriccions, tot i que mai van arribar a suposar un límit per a l'adquisició de la terra per part de particulars provinents de l'estranger. Amb el decret que flexibilitza la legislació, però, es pretén que més de 20 milions d'hectàrees de terra argentines passin a mans estrangeres, malgrat que actualment el 6% de territoris del país ja són propietat d'inversors forans.

Amos de la terra i l'aigua

La Patagònia és la regió més extensa del país i també on es produeix una major concentració de terres en poques mans. Va ser repartida sense cap tipus de control entre milionaris estrangers i corporacions multinacionals amb l'aval de l'Estat i el seu aparell judicial. A més de Benetton, també formen part d'aquest selecte grup el magnat britànic Joe Lewis, el creador de la CNN Ted

Amnistia Internacional ha alertat de la repressió creixent a l'Argentina contra els pobles indígenes

La violència policial contra les protestes en suport a un líder indígena va causar la mort de Santiago Maldonado

Manifestació a Buenos Aires en homenatge a Santiago Maldonado / ALEJANDRO CHASKIELBERG

Turner, els Suchard (amos de Nestlé), l'inversor d'origen hongarès George Soros, l'actor Sylvester Stallone, el magnat ecologista Douglas Tompkins -creador de la marca The North Face- i, fins fa pocs anys, el fill d'un dels fundadors de la multinacional Pepsico, Ward Lay.

Benetton acumula el nombre més gran de terres, ja que entre el 1991 i 1997 va adquirir 900.000 hectàrees. Tompkins, que va morir en un accident el 2015, no només posseïa grans extensions de terra a la Patagònia xilena i argentina sinó que ostentava un dels tresors més preuats actualment: l'aigua. Amo dels Esteros de l'Ibera, la porta d'entrada a l'aqüífer Guaraní, el difunt milionari gestionava part d'una de les reserves d'aigua subterrània més importants del món. Es tracta d'un aquífer transfronterer (Brasil, Argentina, Paraguai i Uruguai), situat al subsòl d'una àrea de prop d'1.190.000 quilòmetres quadrats, una superfície més gran que les de l'Estat espanyol, l'Estat francès i Portugal juntes.

Ara, i gràcies al fet que el decret de modificació de la llei possibilita que les adquisicions per successió hereditària no passin pel registre, les 400.000 hectàrees en propietat de Tompkins i les seves empreses passaran directament als seus descendents. A més, l'aqüífer també és cobejat per multinacionals com Coca-Cola i Nestlé.

Segons el Registre de Terres Rurals, aproximadament 62 milions d'hectàrees de l'Argentina (35% del territori nacional) figura com a propietat de 1.250 terratinents (que representen el 0,1% de la propietat pri-

vada). Aquesta proporció augmenta quan es tracta específicament de la Patagònia. Així mateix, el 79,74% de la superfície de terra rural *estranjeritzada* del país es troba en poder de l'1,35% dels propietaris forans de terres rurals, cosa que equival a 253 titulars.

A més, 1.113.655 hectàrees en mans d'empreses privades pertanyen a corporacions que tenen seu a paradisos fiscals com Antigua i Barbuda, les illes Caiman, les illes Verges britàniques o Luxemburg. L'extensió total d'aquestes terres és 55 vegades més gran que la superfície de la ciutat de Buenos Aires.

Així doncs, la concentració de la terra, la repressió, l'estigmatització i l'expropiació de qui són les seves habitants originàries formen part d'un procés sota una mateixa lògica. Les xifres abans exposades no fan més que corroborar que es tracta d'una despulla històrica i que l'actual govern, de marcat to neoliberal, no pretén res més que fer augmentar els beneficis de "la seva classe", encara que això impliqui matar per l'esquena o fer desaparèixer, com en els casos de Rafael Nahuel i Santiago Maldonado. I sortir després a justificar-se. L'estigma que pesa sobre l'indígena com a entremaliat o com a estranger pobre que ve a aprofitar-se de la sanitat i l'educació gratuïta, tan en voga aquests dies, funciona de manera tranquil·litzadora per a qui necessita un al·licient per defensar el que és indefensable, la creixent repressió i violència, i permet enriquir la mateixa gent de sempre, la qui no necessita al·licients. ●

L'empresa Benetton acumula el nombre més gran de terres, ja que entre 1991 i 1997 va adquirir 900.000 hectàrees

El 79,74% de la superfície de terra rural 'estranjeritzada' és en mans de 253 persones

Creació i creixement de les cooperatives de treball

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

[@coopstreball](https://twitter.com/coopstreball) facebook.com/cooperativestreball

www.cooperativestreball.coop

La Directa utilitza els serveis de

foli verd

gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

FES-NOS CRÉIXER

SUBSCRIPCIÓ CONJUNTA

LA REPARTIDORA + **CALIU**

LLIBRERIA ASSOCIATIVA ESPAI EDITORIAL

larepartidora.org facebook.com/larepartidora.valencia facebook.com/Caliu-Espai-Editorial caliodonostalling.wordpress.com/

PER NOMÉS 65€ AL CURS

ITÀLIA GIRA A LA DRETA ENMIG DE LA BANALITZACIÓ DEL FEIXISME

Les eleccions del 4 de març deixen una fotografia preocupant:
el populisme falsament desideologitzat es consolida
mentre el centreesquerra es volatilitza

L'anàlisi d'Alba Sidera Gallart | @albasidera
Periodista

Itàlia va anar a votar després de la campanya més xenòfoba que es recorda. La coalició de dretes liderada per Silvio Berlusconi i el partit-empresa Moviment 5 Estrelles (M5E) de Beppe Grillo van fer campanya directament contra les persones migrants. “Més turistes i menys migrants”, resava el cartell de propaganda del M5E que empaperava tot Roma. Dins la coalició dretana competien per veure qui expulsaria més migrants si arribava al poder. Berlusconi va prometre expulsar-ne 600.000. Matteo Salvini, el líder de la Lliga, els vol “tots fora”. El Partit Demòcrata (PD) de Matteo Renzi va passar-se la campanya fent equilibris per no posicionar-se sobre la qüestió migratòria.

Atiar la xenofòbia va portar bons resultats. La coalició dretana va guanyar les eleccions amb un 37,6% dels vots, i el M5E va ser el partit més votat, amb el 32,6%. La patacada del PD ha estat sonada: Renzi, amb el seu intent frustrat de tercera via, ha portat les restes del centreesquerra al resultat més baix de la seva història, un 18,7%. L'escissió demòcrata Lliures i Iguals, que acollia les velles glòries del PD que no combregaven ni amb l'ego ni amb els postulats centristes de Renzi, va obtenir un trist 3,4%.

En aquestes eleccions ha debutat Potere al Popolo, una formació anticapitalista i assembleària nascuda al voltant del centre social Je So' Pazzo de Nàpols. Tot i haver-se creat precipitadament tres mesos abans de les eleccions, va obtenir 372.022 vots (l'1,13%, per entrar al Parlament necessitava el 3%). A les regionals del Laci celebrades també el 4 de març, va obtenir 43.895 vots, l'1,41%. En el mateix plebiscit, el partit neofeixista CasaPound va fregar el 2% dels vots, triplicant els resultats del 2013. A les generals, la formació que ha inspirat Hogar

“Més turistes i menys migrants”, resava el cartell del Moviment 5 Estrelles que empaperava Roma

Social Madrid va aconseguir 310.535 vots. El 2013 n'havia obtingut 47.691.

Durant la campanya el feixisme es va fer sentir amb força als carrers. Les agressions violentes contra col·lectius racialitzats i minoritzats van ser gairebé quotidianes. És un error creure que el vot feixista es limita a CasaPound. De fet, tant la dreta com el M5E han banalitzat el feixisme o hi han flirtejat. Per Berlusconi, “Mussolini va fer moltes coses bones”, i durant la campanya va dir que “el feixisme està mort, el veritable perill és l'antifeixisme i els moviments socials”. Beppe Grillo defineix el M5E com a “ni feixista ni antifeixista” i ja des de l'inici va obrir explícitament les portes del partit “als nois de CasaPound”. Fratelli d'Italia (que ha obtingut el 4,3%) és un partit postfeixista hereu del Moviment Social Italià.

La nova Lliga de Matteo Salvini, que ha deixat de ser un partit autonomista per esdevenir una espècie de Front Nacional a la italiana, ultranacionalis-

ta, va fer el primer acte a Roma el 2015, acompanyada de CasaPound i amb presència de militants del partit neonazi grec Alba Daurada. Salvini, substituint el crit de “Primer, els del nord!” per “Primer, els italians” ha arribat al 17,4% dels vots.

El centreesquerra a Itàlia s'ha volatilitzat. Renzi s'ha guanyat a pols que un gran nombre de votants que es consideren de centreesquerra l'hagin abandonat. Ha fet polítiques de dretes, com la reforma laboral. Ha teixit complicitats i s'ha fotografiat cofoi amb el líder de Ciutadans, Albert Rivera. S'ha allunyat dels carrers, i ja no cal dir de les fàbriques -on s'han presentat, en canvi, Salvini i els postfeixistes.

Els discursos de Renzi, que creu que definir-se d'esquerres és antiquat, han semblat cada cop més dirigits a una caricatura d'elector: un *radical-chic* milanès, urbanita de bona família, que podia ser d'una ciutat com Florència, però difícilment del sud. Les diferències econòmiques i culturals entre nord i sud a Itàlia són molt fortes. I l'esnobisme disfressat de progressisme, de Roma cap avall, produeix força rebuig. El PD ha descuidat del tot el Mezzogiorno i allà, el M5E, que ha fet campanya als carrers, ha arrasat. A grans trets, el nord d'Itàlia ha quedat en mans de la dreta i el sud, del M5E.

Renzi és el gran derrotat de les eleccions, i un dels principals responsables del resultat difícil de gestionar. Va ser ell qui va ressuscitar un Berlusconi que estava en el pitjor moment per pactar-hi una llei electoral feta a mida per barrar el pas al M5E. Amb un 40% dels vots necessaris per guanyar i sense premi de majoria, la nova llei obliga a pactes entre coalicions per poder governar. Si Renzi no hagués enfonsat el PD, el 5 de març el pacte amb la coalició de dretes hauria estat automàtic: tenia el vistiplau de la UE i els mercats. Els ha sortit el tret per la culata. ●

El cas dels titellaires detinguts a Madrid va aixecar una onada solidària / MANU NAVARRO

Guerres culturals: el sentit comú en disputa

Una lluita soterrada entre moviments socials transformadors i poders polítics i mediàtics redefineix els límits de la moralitat

Manel Riu | @socenmeini
Ares Biescas | @aresBiescas

Cinc de febrer de 2016, barri de Tetuan (Madrid). La companyia malaguenya Titeres desde Abajo comença a representar l'obra de titelles *La Bruja y Don Cristóbal*. L'actuació, que formava part de la programació de les festes de carnestoltes que havia aprovat l'Ajuntament de Madrid, girava al voltant d'una bruixa que representava diversos estigmes socials. Davant d'un públic infantil, la bruixa s'enfrontava a diferents poders, com un jutge o una monja. Per simbolitzar els muntatges policials, un personatge uniformat col·loca una pancarta de *Gora Alka-ETA* sobre la bruixa i després l'emmanilla. Part del públic comença a escridassar els titellaires. No hi haurà segon acte: la policia els deté abans que acabi la funció.

En les hores següents a la detenció, s'encén la polèmica. Albert Rivera tuiteja: "L'apologia del terrorisme és molt greu". El Partit Popular denuncia la regidora de Cultura, Celia Mayer, per haver permès la programació de l'obra i en demana la dimissió. L'endemà, els diaris *ABC* i *La Razón* obren portada amb la notícia. Acusats d'enaltiment del terrorisme per la fiscalia, a l'inici de la declaració el magistrat de l'Audiència Nacional Ismael Moreno els pregunta: "És veritat que a l'obra penjàveu un jutge?". Quatre mesos més tard va arribar l'arxivament

de la causa i l'exculpació dels titellaires, però la història ja havia aconseguit ocupar el centre del debat polític durant setmanes.

"Un cop detinguts, ens va donar la sensació que va iniciar-se una maquinària que ja ve engreixada i llesta per aprofitar casos com el nostre", relata un dels titellaires, Raúl Griot. Aquesta maquinària ha estat descrita a l'assaig *Spanish Neocon* (*Traficantes de Sueños*) com una alineació de determinats mitjans de comunicació, membres de l'acadèmia, figures de la magistratura i personalitats polítiques d'ideologia neoconservadora, els anomenats *neocon*, per actuar coordinadament i atacar els referents polítics de l'esquerra.

Polèmica per tacar el canvi polític

Arran de l'aparició de nous lideratges socials que han fet perdre poder institucional a les elits tradicionals, han anat apareixent informacions que els vinculaven a costums o valors poc acceptats socialment. "Era molt interessant poder relacionar ETA amb nens, amb Podemos, amb una cosa folklòrica com els titelles. Si tu els dones aquests »

» ingredients, per a ells és un caramel”, reflexiona el titellaire Griot.

El cas, molt característic del que pot ser una batalla cultural, va néixer amb un element fortament mediàtic. “Se’ls deslegitima basant-se en consensos majoritaris. Mediàticament, funciona molt bé perquè és sensacionalisme. I mentre estàs defensant que els titellaires no són ‘etarres’, s’invisibilitza la teva política”, expressa Víctor Sampedro, catedràtic de comunicació política. Des d’una mirada conservadora, aquests actes fan dubtar sobre la moralitat dels seus protagonistes.

En els darrers anys, trobem gran diversitat d’exemples d’actes locals o anecdòtics que s’han presentat com un escàndol. L’exdiputada de la CUP Anna Gabriel va ser ridiculitzada en nombroses tertúlies per haver afirmat que li satisfaria tenir fills “en comú i en col·lectiu”, en un entorn on “qui educa és la tribu”. La formació anticapitalista també va ser protagonista als grans diaris a mitjans d’abril de 2016: “La CUP de Manresa, contra compreses i tampons”, titulava *El Periódico* quan es va presentar una moció al ple de l’Ajuntament per promoure la informació sobre copes mensuals als tallers d’educació sexual de la ciutat.

A l’Ajuntament de Barcelona, un canvi en el Departament de Comunicació també va marcar l’agenda mediàtica: la nova directora, Águeda Bañón, havia coordinat una pàgina web sobre postporno. Casos semblants van reproduir-se a Cadis i Madrid quan els “ajuntaments del canvi” es van replantejar el model de festes. En alguns casos, els rivals polítics judicialitzen el conflicte per desgastar més les persones implicades, com va passar amb els tuits d’humor negre del regidor de cultura madrileny Guillermo Zapata sobre les víctimes d’ETA, polèmic que li va costar el càrrec.

Voluntat i dificultat de respondre

Des de diferents entorns transformadors, es valora que davant d’aquests conflictes la resposta de l’esquerra institucional no ha estat a l’altura: “Són atacs molt ideològics. No se’ls contesta bé perquè es respon superficialment, a la defensiva i sense entrar en el debat en qüestió”, explica Beatriz García, coautora d’*Spanish Neocon*. “S’hauria d’aprofitar aquesta guerra cultural per donar-li la volta. El que està assenyalant el teu enemic es pot reconvertir a favor teu. En definitiva, presentar batalla. Ahora Madrid -la coalició que governa l’Ajuntament de Madrid, institució que ha estat l’objectiu de nombroses polèmiques d’aquest estil- no ha enfrontat les guerres culturals amb possibilitat de guanyar-les. Ha intentat que passés al més ràpid possible”, afegeix García.

Raúl Griot, un dels dos titellaires empresonats, també és dur amb l’actuació de l’Ajuntament liderat per Manuela Carmena en el seu cas: “Entenem que van reaccionar com ho fa qualsevol forma de poder, buscant el seu propi interès i intentant perpetuar-se”. La coautora d’*Spanish Neocon* apunta que cal ser conscients que no es tenen els mateixos recursos per fer arribar un missatge: “Cal dotar-nos d’insti-

tucions més fortes; els mitjans de comunicació propis són imprescindibles a l’hora de construir discurs i generar sentit comú”.

Íñigo Errejón, secretari d’anàlisi estratègica de Podemos, és més optimista. “No sé si van guanyar terreny amb aquestes batalles culturals, però sí que sé que n’han perdut aquest últim Nadal”, diu en referència a la cavalcada de reis de Vallecas, que va encendre els ànims de l’aparell conservador de Madrid per la presència d’una drag-queen. Víctor Sampedro no coincideix en l’anàlisi: “Quan van acusar Rita Maestre de profanació -arran d’una protesta feminista en una capella que exigia laïcisme a la universitat-, hauria d’haver plantejat la batalla de fons: parlar d’administració laica, i per això fem aquestes propostes o d’altres! Però, és clar, per fer-ho han d’existir realment les polítiques laïcistes i feministes que donin resposta a la batalla cultural, i Podemos va caure a la trampa”.

Lluita de fons sense micròfons

Totes aquestes batalles tenen en comú que són fugaces, espectaculars i amb un objectiu de desgast polític molt concret. “Són més aviat cortines de fum que marquen l’agenda. No es parlen de les coses realment importants”, opina Beatriz García. Per això, sovint s’assenyala que la guerra cultural realment transformadora és la quotidiana, un conflicte invisibilitzat que a poc a poc mou la percepció social d’allò que és acceptable o no. “És la pugna pel reconeixement d’identitats o projectes de vida en comú. Constantment els moviments feministes, ecologistes o pacifistes tenen una càrrega de construcció cultural”, explica Víctor Sampedro.

Per a Íñigo Errejón, Podemos té molt clara la incidència d’aquest conflicte en la macropolítica: “És la batalla per construir els bàndols, els codis i la topografia del camp de batalla”. Per això, la formació i els seus aliats locals ho han treballat en les seves apostes: “Crear cultura també és instal·lar que es pot governar sense robar, que la mobilitat sostenible és una prioritat o que s’han de destinar recursos públics a abaixar el preu de les escoles infantils abans que el de l’escola de la tauromàquia”.

El treball de moviments socials i actors polítics transformadors ha permès a l’esquerra gaudir d’una vaga hegemonia cultural, guanyant certs consensos socials entorn de temes com els drets LGBTI+ o l’acollida de refugiades. Davant d’això, els grups de pressió neoconservadors s’organitzen per contrarestar aquest efecte i carregar contra valors com la llibertat sexual i la inclusió. Aquesta tendència *neocon* va esclatar als Estats Units de Reagan, als anys vuitanta, i es basa en l’argument que l’esquerra ha devaluat l’antiga moral cristiana.

La recepta per disputar el sentit comú de l’esquerra es cuina des de *think tanks* -com la FAES- i busca una mobilització ràpida d’un sector social agrupat en organitzacions com l’Associació de Víctimes del Terrorisme o Hazte Oír. Encara que siguin de caràcter minoritari, tenen força per crear un estat d’opinió que defensi els ideals conservadors. “En certa manera, generen una posició militant a força de repetir un missatge simple i concret moltes vegades”, expressa Beatriz García.

Els grups de pressió neoconservadors volen contrarestar la dèbil hegemonia cultural en temes com els drets LGBTI+ o l’acollida de refugiades

Disputar els imaginaris des dels marges

Una de les dificultats per als moviments transformadors a l'hora de plantejar aquesta batalla pel sentit comú és saber com fer-ho. En aquest sentit, cal calibrar en quina mesura s'intervé en els espais culturals hegemònics -grans museus, canals de televisió, ajuntaments o universitats- o s'intenta crear-ne d'alternatius. Sovint, juga amb els marges entre aquests dos extrems.

Per a Víctor Sampedor, l'error està sovint en com s'enfoca la intervenció en allò *mainstream*, com la participació a les xarxes en el debat sobre *Operación Triunfo* (OT) per part de diversos líders de l'esquerra institucional: "Darrere d'aquest programa hi ha valors neoliberals, com la responsabilització total a l'individu del seu èxit o fracàs. En lloc de denunciar-ho, es juga -per exemple- a donar suport a identitats LGTBI+ que apareixen en un programa com OT. Però això es converteix només en una competició d'identitats que manté invisible el conflicte polític". Per al teòric madrileny, la conseqüència és que aquestes tàctiques no polititzen.

Des del punt de vista de Lucía Egaña, artista transfeminista i organitzadora del festival postporno Muestra Marrana, cal evitar les posicions maximalistes en aquest debat: "Crec que no hi ha experiències universals, cada persona va desenvolupant les seves estratègies i possibilitats". En l'exemple del festival, que veu com un "artefacte polític" per "proposar altres imaginaris del sexe", Egaña creu que s'ha dotat de la combinació entre "la legitimació institucional" d'haver-se realitzat en un centre de producció d'art, però també de l'"autogestió" i la "creació de cultura des del treball en xarxa". En aquest sentit, conclou que el fet que "no hi hagi una resposta única" al dilema de com relacionar-se amb els espais hegemònics ja és en si una explicació de com crear "al marge de la uniformitat i la universalitat". ●

Una de les dificultats per als moviments transformadors a l'hora de plantejar aquesta batalla pel sentit comú en l'àmbit dels valors és saber com fer-ho

malalletra

El franc tirador

El relat de Santiago Alba Rico

A les nou del matí el Sr. Sandíbulo surt al carrer acuradament afaitat i s'atura d'esquena al portal el temps just per mirar a dreta i esquerra, ajustar-se el coll de la gavadina i assegurar-se que el seu rellotge de polsera segueix funcionant. Està preparat per començar la jornada.

En aquest mateix instant, a l'edifici de davant, Barrunón, un dels franc tiradors, carrega el seu fusell, alça el canó i apunta al cor del Sr. Sandíbulo. A través de la mira telescòpica, Barrunón pot veure-hi amb tota claredat i evitar una medalleta d'or amb l'efigie de la Verge del Solaç que penja del seu pit entre les dues ales de la gavadina.

Barrunón mou el dit fins al gallet.

Està a punt de disparar.

No obstant això, a l'últim moment, quan ja res pot salvar-lo, Barrunón perdona la vida al Sr. Sandíbulo. Li sembla tan fàcil i inevitable matar-lo que decideix deixar-ho per l'endemà.

Aquesta operació es repeteix cada dia durant trenta anys: el Sr. Sandíbulo surt al portal i mentre mira a una banda i l'altra, s'ajusta el coll de la gavadina i verifica l'estat del seu rellotge, Barrunón l'apunta amb el fusell des de l'altra banda del carrer. Cada dia, durant trenta anys, Barrunón li perdona la vida.

De vegades el Sr. Sandíbulo parla amb els seus companys d'oficina o amb els seus amics del cafè de les notícies que publica el diari sensacionalista *La Veritat*. Però el Sr. Sandíbulo és un home seriós i realista i no creu en l'existència dels franc tiradors.

Quan el Sr. Sandíbulo és atropellat per un tramvia als setanta-dos anys, mor sense donar les gràcies a Barrunón, de qui no sap res.

Barrunón passa llavors a apuntar el Sr. Metábulo, el nou inquilí del sisè, que probablement no tindrà tanta sort.

(2. Si Barrunón el Franc tirador finalment dispara, al·legarà davant el jutge en la seva defensa: "He disparat una sola vegada, però quantes altres no he disparat! Se m'ha de perdonar aquesta única vegada que he matat el Sr. Sandíbulo per totes les vegades que no l'he matat".)

(3. També podria passar això: un dia, Barrunón el Franc tirador truca a la porta del Sr. Sandíbulo. Sense saludar ni demanar permís, entra

a casa, s'asseu a la taula i demana sopa. "Porto trenta anys perdonant-te la vida", diu, "i ha arribat l'hora de rebre alguna cosa a canvi. Estic vell i vull sopa". El Sr. Sandíbulo examina la situació amb tota l'amplitud de mires de què és capaç un home de la seva experiència; contempla Barrunón, tan vell com ell, però molt més feble, flac i sacsejat per la tos, tal vegada mortalment malalt, i d'un sol cop comprèn amb alleujament tot el que li deu. "Aquest és l'home que no m'ha matat! Capulina, porta la sopa!". Acabada la sopa, Barrunón el Franc tirador demana un cigar i una copa de brandi. "Aquest és l'home que no m'ha matat!", exclama el Sr. Sandíbulo, "Gunildina, el tabac! Bandinina, els licors!". Després el Sr. Sandíbulo, acompanyat de Capulina, la seva dona, i de les seves filles Gunildina i Bandinina, contempla commogut l'ancià Barrunón, que s'ha adormit sobre la taula. "Sense ell mai no m'haurien ascendit a cap de departament", pensa el Sr. Sandíbulo. Barrunón, que menja poquíssim i amb prou feines ocupa espai, es queda a viure allí per sempre.)

(4. Capulina, la dona, xiuxiueja al seu marit, el Sr. Sandíbulo: "Aquest home hauria de ser a la presó". "És un gran home", respon el Sr. Sandíbulo. "Però està prohibit matar". Llavors, el Sr. Sandíbulo exposa la qüestió en rigorós ergotisme: "En general, sí, Capulina. Però no està prohibit matar-me. Què diu el cinquè manament? Diu: no mataràs. No diu: no mataràs el senyor Sandíbulo. Si em mata, si m'hagués matat, el jutjarien per matar, no per matar-me. El seu acte, doncs, sempre seria irreparable: precisament jo, el senyor Sandíbulo. No es pot castigar el que no es pot reparar. I no es pot prohibir el que no es pot castigar. És clar que Barrunón és el meu benefactor, per molt que en general sigui un assassí". "Però llavors", respon Capulina, que de vegades és dona d'agudes intuïcions, "en algun sentit tots els homes són els nostres benefactors, doncs, mentre no se'ns mati, cadascun dels nostres semblants és l'home que no ens ha matat". El Sr. Sandíbulo reflexiona un instant: "Així ha de ser, Capulina. Per aquesta raó hem d'estimar tots els nostres semblants i demostrar-los ininterrompudament, i de totes les maneres possibles, el nostre agraïment. Quina altra força podria obligar-nos a tractar-los bé?". Capulina no diu res, però per dins pensa: "Sense nosaltres estarien perduts").●

/ ANNA BOHIGAS

NEREA BARJOLA
MICROFÍSICA SEXISTA DEL PODER
 EL CASO ALCÀSSER Y LA CONSTRUCCIÓN DEL TERROR SEXUAL
 ISBN 978-84-92559-83-1 | 304 pàgs. | 18 €
 www.viruseditorial.net

ressenyas

Una de les protagonistes del documental

'Nues': Mirades concretes sobre la prostitució

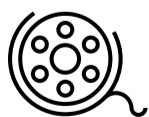
Isabel Benítez | @jerborejuo

És obvi que els debats al voltant de la prostitució són difícils. Aquest documental, però, tant per la durada com per la diversitat de veus, és un candidat sòlid pels cinefòrums feministes sobre les dimensions clau de la mercantilització de la sexualitat de les dones: treball, llibertat, necessitat i vulnerabilitat social.

A través de l'entrevista crua, sense veu en off, s'enllacen els testimonis de dones africanes, sud-americanes, trans i catalanes, alternant fragments d'entrevistes amb expertes en tràfic per a l'explotació sexual i associacions regulacionistes. La tensió es fa palesa des del minut inicial, en què una dona prega a Déu per aconseguir "una feina", mentre el rètol la presenta com a "treballadora sexual". Aquest punt de partida també ens assenjala la forta violència estructural -classista, racista, misògina i trànsfoba- que marca el dia a dia de la majoria de les entrevistades. Totes, tret d'una, radicades a Barcelona. Parlen, nues, dones de tots tipus: una escort reivindicant la seva capacitat de negociació individual sense límits, juntament amb discursos que reivindiquen la dignitat i el suport mutu quotidians com a eines bàsiques per sobreviure -literalment- a ganivetades, violacions, explotació per madams, robatoris o la re-

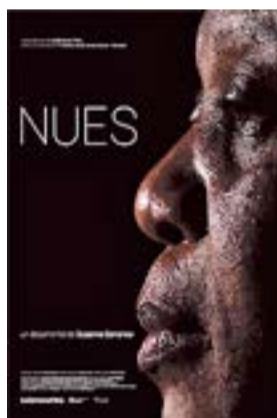
alització de serveis contra la pròpia orientació sexual ("Sóc lesbiana però haig d'atendre homes").

Els contrastos són continus: "La prostitució és un camp d'alliberament sexual" vs. "No vull continuar follant i xuclant". La segregació laboral de les trans, la migració i la monoparentalitat van de la mà d'una ferma voluntat de tirar endavant i d'expressar-se com a lluitadores. Potser es troben a faltar actors clau com ara la patronal dels clubs, els puters/clients, xifres i potser l'anàlisi de models alternatius al centreuropeu, com ara el model nòrdic o neozelandès. Hauria estat interessant incorporar la mirada retrospectiva sobre què ha passat perquè la prostitució -pràcticament desapareguda durant els anys 80- hagi crescut fins a fer de l'Estat espanyol un destí internacional de turisme sexual. Seixanta minuts que transpiren violència, però també esperit de lluita i molta humanitat i solidaritat, sense paternalismes ni condescendència. ●

DOCUMENTAL
Nues

Direcció i producció:
Susanna Barranco
Barcelona, 2017
60 minuts

Feminismes, més enllà de Marx

Jordi Garcia | @La_Directa

En el llibre *El patriarcat del salari*, editat per Tigre de Paper -traduït per Anna Llisterra i Àngel Ferrero-, Silvia Federici mostra la crítica iniciada per les feministes dels anys 70 a l'obra de Marx. Assenjala que les seues tesis "són encara indispensables, tot i que insuficients, per a entendre el capitalisme contemporani" i, que, per tant, "un feminisme anticapitalista no pot ignorar Marx". No obstant això, sí que aprofundeix en els buits teòrics del pensador comunista, sobretot en el fet que no tinguera en compte el treball reproductiu, però també d'altres, com la confiança cega en la tecnologia o la necessitat de passar pel purgatori de la industrialització capita-

LLIBRE
El patriarcat del salari
Silvia Federici
Tigre de Paper, 2017
120 pàgines

lista com a fets alliberadors.

D'aquesta manera, Federici i altres feministes fan palesa la necessitat de posar al centre la reproducció de la vida, que evidencia que el sosteniment de la vida i del sistema capitalista s'està fent de manera invisible, és una tasca feminitzada i no remu-

nerada. Aquesta crítica té l'objectiu de "reproduir les nostres vides de maneres que reforcin els nostres vincles mutus i posin límits a l'acumulació de capital", des d'una perspectiva ecofeminista, al marge de l'estat i amb criteris de cooperació i formes col·lectives de decisió. ●

Conseqüències d'un món on treballin les màquines

Bart Grugeon | @barto3300

LLIBRE
Rudy Gnutti
El mundo sin trabajo.
Pensando con
Zygmunt Bauman
Icaria Editorial, 2017
112 pàgines

Rudy Gnutti, director del documental *In the Same Boat*, explica al llibre *El mundo sin trabajo* un dels grans reptes que ens tocarà afrontar les dècades vinents: l'automatització de l'economia mundial. La majoria de les feines que existeixen avui desapareixeran: activitats de l'àrea legal, redactores de continguts, pilots d'avió, venda i assistència per telèfon, comptables, agents comercials, treballadores al detall i moltes altres. En el seu llibre, Gnutti aprofundeix en les conseqüències econòmiques d'aquest procés d'automatització a través de les veus d'especialistes que surten al documental.

El sociòleg Zygmunt Bauman, que va morir fa un any, agafa el protagonisme del llibre. Considera

que ens haurem d'adaptar en poc temps a una nova manera de viure, i necessitem urgentment organitzar un debat ampli sobre la relació entre tecnologies, el món laboral i el rumb de les societats. Sense definir com ha de ser aquest debat, Gnutti fa una pinzellada de les idees que circulen sobre la societat del futur, on la feina ja no serà l'eix central: una renda bàsica universal, models empresarials cooperatius, models de col·laboració en un marc d'economia de comuns digitals que vagin substituint la producció capitalista... Bauman avisa, però, que la dificultat no és la falta de bones idees: "La pregunta més important en l'actualitat no és com fer aquest canvi de rumb de la societat, sinó: qui ho farà?". ●

Margarita Aquino i Gloria Chicaiza,
Membres de la Xarxa Llatinoamericana de Dones Defensores de Drets Socials i Ambientals

“Les dones tenen un paper importantíssim en la resistència i la lluita, són molt poderoses, encara que sempre ocupin una segona línia. Als companys se’ls envia a presó, però les que busquen advocats, s’inventen i reinventen per alimentar tothom i sostenir la lluita són les dones. Treballem per això, per visibilitzar aquesta feina tan tenaç”, expliquen Margarita Aquino i Gloria Chicaiza. Dones apoderades i conscients de la seva vàlua, treballen des de les seves organitzacions territorials (a Bolívia i a l’Ecuador, respectivament) vinculades a la lluita ambientalista, en contra de l’extractivisme miner i el seu impacte al territori. Ho fan en xarxa amb dones de deu països llatinoamericans més, per transmetre’s la veu i, malgrat no poder evitar a vegades les injustícies, saber que existeixen i poden amplificar-se. Convidades a Barcelona per explicar la seva realitat al Mobile Social Congress, reivindiquen els drets humans i de la natura des d’una perspectiva feminista.

“El cas de Berta Cáceres ha destapat el vincle entre assassinats i grans empreses”

Mariana Cantero | @cantero_mariana

Quin és el rol de la dona en la lluita contra les empreses extractivistes?

Gloria Chicaiza (G.C.): Hi ha un rol fonamental de la dona, tenim espais locals, regionals i nacionals de les dones que resisteixen a la mineria i estan impeding els projectes. Treballem en xarxa des de 2005 i volem ser un referent llatinoamericà que aconseguixi incidir políticament sobre els projectes i les pràctiques que són nocives.

Quines són aquestes pràctiques?

G.C.: Les grans empreses que es dediquen a la mineria s’instal·len als nostres països i estableixen campaments amb els seus treballadors. A Bolívia i l’Ecuador, per exemple, s’estan instal·lant treballadors xinesos que porten les empreses en espais comunitaris, a l’Amazònia, la serra. En el cas de l’Amazònia equatoriana, on viuen comunitats indígenes camperoles, hi han entrat amb 400 treballadors xinesos.

Això com impacta en la vida de les dones?

G.C.: Aquesta és una qüestió summament violenta, perquè masculinitza l’entorn i el torna insegur per a les dones, que tendeixen a tancar-se a l’espai domèstic. Com que entren tants homes, es comença a buscar demanda per a serveis sexuals i s’instal·len prostíbuls, fan que els pagesos indígenes que entren a treballar a la mina comencin a tenir una dinàmica de consum d’alcohol, d’usos i abusos sexuals i els espais domèstics comencen a ser espais on es genera violència. També hi ha problemes ambientals i de contaminació, per la qual cosa s’ha de començar a buscar aigua a altres llocs i això genera una major càrrega de feina i la salut de les criatures també empitjora. En resum, el temps de les dones comença a estar confiscat. Per això són elles les primeres que qüestionen la mina, però aquesta es torna una confrontació quasi domèstica amb les seves famílies i comença a haver-hi una sèrie de problemes psicosocials.

Com va ser el procés d’apoderament de les dones per començar a protestar?

Margarita Aquino (M.A.): Aquests canvis socials per a

nosaltres eren invisibles, no havíem arribat a entendre què ens havia passat. Fins que ho vam veure: la violència mediambiental contra les dones i la violació de tots els nostres drets, a la vida, al treball, a la salut, a l’economia, a viure en un ambient sa i segur. Per això hem sortit a les ciutats, per demanar audiències amb les autoritats i denunciar que l’impacte ha arribat directament al nostre cos i a la mare terra. Trencar el patriarcat i el masclisme en què vivim sotmeses ens ha costat molts anys. Quan convidàvem les dones als seminaris per capacitar-se com líders i veure quins drets havien estat violats, venien els homes i ens deien que les dones no tenien temps, veu ni vot i que ells pensaven millor que nosaltres. Però nosaltres hem anat aprenent i veient que sabem pensar igual que els homes o tal vegada millor, perquè tenim mil oficis. L’home treballa i res més.

Però les dones som infermeres, bugaderes, llevadores, professores, cuineres i empleades domèstiques.

Ara fa dos anys de l’assassinat de Berta Cáceres, tota una referent...

G.C.: Hi ha figures de terrorisme, sabotatge i associació per delinquir que han estat exercides contra la gent que som defensores de drets, hem tingut demandes importants, preses i fins i tot assassinades.

I casos emblemàtics com el de Berta Cáceres, que han destapat el vincle que existeix entre els assassinats i les intervencions de grans empreses. Aquest cas ha tingut un cost enorme, ha estat la seva vida, però el projecte està aturat. Al territori tots sabem quan la mà assassina opera i amb què té a veure. Hi ha casos que no es poden provar i en els quals el projecte segueix endavant. Però el cas de Berta hem de portar-lo com a bandera de lluita, perquè ens revela moltes coses. I encara que segueixi impune, es converteix en una esperança per saber que si donem un cost polític al projecte, pot ser paralitzat, que podem espantar les inversions assassines malgrat tot.

M.A.: Volem que sigui reconeguda la violència mediambiental contra les dones perquè els responsables siguin identificats i sancionats. Estem creixent pel territori, avancem nacionalment, tenim aliats internacionals i seguim endavant. ●